

Muzeul Digital al Romanului Românesc

revistatransilvania.ro/mdrr

Muzeul Digital al Romanului Românesc

revistatransilvania.ro/mdrr

Acest roman a fost digitizat în cadrul proiectului **ASTRA Data Mining. Muzeul Digital al Romanului Românesc din Secolul al XIX-lea**, inițiat de Revista Transilvania, organizat de Complexul Național Muzeal ASTRA și co-finanțat de Administrația Fondului Cultural Național (AFCN).

Sugestie de citare a arhivei:
Baghiu, Ștefan, Vlad Pojoga, Cosmin Borza, Andreea Coroian Goldiș, Daiana Gârdan, Emanuel Modoc, David Morariu, Teodora Susarenco, Radu Vancu, Dragoș Varga. *Muzeul Digital al Romanului Românesc: secolul al XIX-lea*. Sibiu: Complexul Național Muzeal ASTRA, 2019.
http://revistatransilvania.ro/mdrr

This novel was digitized for the project **ASTRA Data Mining. Muzeul Digital al Romanului Românesc din Secolul al XIX-lea**, initiated by Revista Transilvania, organized by ASTRA National Museum Complex and co-financed by The National Cultural Fund Administration (AFCN).

Citation suggestion:
Baghiu, Ștefan, Vlad Pojoga, Cosmin Borza, Andreea Coroian Goldiș, Daiana Gârdan, Emanuel Modoc, David Morariu, Teodora Susarenco, Radu Vancu, Dragoș Varga. *The Digital Museum of the Romanian Novel: The 19th Century*. Sibiu: Complexul Național Muzeal ASTRA, 2019.
http://revistatransilvania.ro/mdrr

MUZEUL ASTRA
COMPLEXUL NAȚIONAL MUZEAL ASTRA

CONSILIUL JUDEȚEAN SIBIU

PROIECT CO-FINANȚAT DE:
Administrația Fondului Cultural Național

ULBS
Universitatea "Lucian Blaga" din Sibiu

N: 515/R.T./16 Iun. 898

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

FLOREA

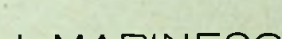
ŞI

JEANA

ROMAN

de

GH. MARINESCU

BIBLIOTECA CENTRALĂ
Bucureşti

FOCSIANI
TIPOGRAFIA ALESSANDRU CODREANU
1898

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

179079

859-31 (Marinescu, Gh.)

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

FLOREA și JEANA

I

In toată lumea-ĭ o inviorare. Pădurile aŭ început să'mugurească și hăuesc de cântecul măestrit al blândelor păsărele. Li-ĭ drag oamenilor văsduhul plin de căldură. Impodobită cu florĭ, Primăvara copilă gingașă, ispititoare sădește'n inimĭ omenești un dor aprins, învăpăiat.

Să prinḑi cu ochiĭ până'n depărtare cum se pierd în ceața străveḑie, nepătrunsă, munte după munte!

Din vîrful uneĭ stâncĭ prăpăstioasă să daĭ drumul vedereĭ la satele irosite în văĭ adîncĭ și pline de farmecul duios al murmurelor de isvoare. S'asculțĭ oftatul trăgănat al doineĭ zisă din caval, să uițĭ de șuerul de iarnă ce'ndoaie creanga și ți-o frînge!

Să sborĭ din lumea de măhnire, cînd

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

trista tînguire a toamneĭ îţĭ toropea năzuinţele, amuţind cîntările.

Să trimeţĭ în sat un zîmbet dulce la cîte un măr, cireş saŭ vişin împodobit cu florĭ fragede ce ne-a înveselit atît de mult fericita copilărie.

Ş'apoĭ să te înfiorĭ la gîndul că mîndrul codru de acum înainte îşĭ urzeşte haină de frunze şoptitoare şi-aĭ s'asculţĭ din freamătul lor al lumeĭ basmu trist îndurerat şi amar, orĭ şagalnic plin de fapte ce te-or face tot mereŭ să petrecĭ rîzînd cu haz!

Să visezĭ la vre-o copilă nobilă şi'ncîntătoare şi să ţi-o petrecĭ în suflet aşa cum te atrage ba cu ochiĭ, ba cu rîsul, ba cu vorba. Singur cum eştĭ ce n'ai da să se pearză lîngă tine înspre-afundul cu isvoare şi să-ţĭ cînte tot mereŭ că'ĭ eştĭ drag!

Ş'apoĭ să începĭ clădirea visurile pieritoare! S'aĭ aminte chinul lumeĭ nevoiaşă şi asuprită, să laşĭ gîndul să se ducă şi să sboare în cuprinsul eĭ întins! Şi să arăţĭ iubiteĭ tale cît de mîndră şi bogată-ĭ mama noastră «Natura» şi cît de multe mijloace staŭ la îndămîna omuluĭ ca să—toarne rîurĭ rîurĭ de bielşug şi fericire.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

Să priveştĭ cu amărăciune la sermana omenire, cum se pierde fără ştire fiind-că eĭ nu-ĭ dat să guste şi să se bucure din dărnicia mameĭ noastre a tuturor.

Apoĭ revoltat în contra instituţiilor sfinţite, să laşĭ codrul să'nfrunzească, păsările să doinească şi cu dor de bine 'n suflet, să te pierzĭ în largul lumeĭ şi să-ĭ spuĭ păcatu'n faţă.

Răsvrătit în contra legilor nebune ce ţin neamul omenesc în lanţurĭ de ruşine şi neştiinţă, de chinuirĭ şi amărăciunĭ să loveştĭ fără milă să străpungĭ cu pumnalul morţeĭ în tot ce-ĭ despotic şi 'njositor.

Să ştiĭ că pân'la ultima suflare, în vremea ce pururĭ vremueşte, aĭ luptat cu vrednicie în contra relelor din lume şi pentru binele semenilor tăĭ; să visezĭ că nu ĭ departe vremea cînd într'o primăvară a natureĭ se va scoborî pe pământ şi primăvara fericireĭ tuturor oamenilor!

De aşa gîndurĭ era însufleţit Florea.

Revoltat, înflăcărat, pornit spre fapte marĭ şi îndrăsneţe; bun, blînd şi înduioşat, alinător de inimĭ suferinde şi asuprite; înverşunat duşman al sĕlbătăciilor omeneştĭ; pururea gata, pregătit

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

de a se jertfi penrru îndreptarea purtărilor omeneşti !

II

Sînt vre-o cîţi-va anĭ de atuncĭ.

Şedea în satul Asăŭ In vremea aceia toată lumea vorbea de Florea. L'a cunoscut lumea îndată, că e amorezat. S'ar fi dus el in toate zilele pe la dînsa dar nu-ĭ plăcea s'auḑă saŭ să simtă că le-a făcut vre-o supărare. Ştiea el că vizitele rar făcute cu atîta sînt maĭ plăcute dar de la o vreme le cam indesise.

Jeana îĭ eşia spre seară înainte la porţile cele marĭ şi-l aştepta cu dorul aprins în inimă.

Şi era în primăvară cînd iubirea-ĭ maĭ focoasă. Amîndoĭ eraŭ plăcuţĭ Florea înalt, măreţ ca un brad pe coasta unuĭ munte.

Blând şi frumos ca un ideal, numaĭ părul luĭ îţĭ mângăia ochiĭ, un păr negru şi des şi ştrengarul îl purta lung în formă de plete ondulînd pe spate.

Plin de sănătate şi veselie de făcea să-l iubeştĭ cu poftă.

Par'că era prinţul pădurilor, ce'ncunună munţiĭ cu farmecile lor bogate.

Purta o pălărie brigandă, un parde-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

siŭ, deasupra hainelor, negru şi lung.

Jeana, un vis întrupat, un vis făurit de fantaziea unuĭ genial poet amorezat.

Cînd se întîlneaŭ se întreţineaŭ cu cea maĭ mare satisfacţie. Florea căuta să-ĭ spună gîndurile să-l înţeleagă în avînturile luĭ.

De multe orĭ înspre seară şi în nopţile liniştite pline de farmec ale primăvereĭ se adunau cu toţiĭ şi Florea le cînta cu vioara şi cu vocea. Cîte odată se adunaŭ maĭ multe familiĭ şi ştiea să procure la toţĭ mulţumire şi voioşie.

Cînd n'avea prilej să se ducă pe la Jeana o lua rasna prin pădurile frumoase de brazĭ, vorbind singur. «Azĭ «am ieşit din sat dar tot cu dînsa în «gînd şi staŭ pe acest vîrf de stîncă. «De aci pot să mă uit bine pe la casa «Jeaneĭ.

«De-ar eşi afară.... şi de mi-ar zări «naframa albă; Am s'o flutur deasupra «capuluĭ cînd voiŭ zări-o.

«A.. iat-o asvîrle grăunţĭ la porum«beĭ, si-ĭ singură.. am să flutur naframa.. M'a recunoscut... m'ameninţă cu dege«tul.. Ah! dar repede a dispărut. De «sigur mă duc desară iar pe la dînşiĭ. «N'aşĭ pleca de acolo nicĭ odată dar..

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

«trebue, şi-mĭ pare aşa de răŭ în ini-«ma mea cînd e să plec! Ş'apoĭ cînd »îmĭ spune îngeraşul, cald şi dulce, a-«tît de dulce şi gingaş: Maĭ poftim pe «la noĭ, că v'aşteptăm cu dragă inimă» «mi se'mmoaie inima ca în para unuĭ «foc ne maĭ grăit de dulce!

«Lacrimĭ par'că'mi vin în ochĭ şi maĭ «nu m'aşĭ maĭ duce spre pustiea mea «de casă. Mereŭ mă gîndesc la vorbele «celea «te aşteptăm cu dragă inimă»,

Simţind un fel de bucurie unită cu duioşie se perdu tot maĭ adînc în liniştea codruluĭ, grăind mereŭ cu sine: «Haĭ să mă culc pe această verdeaţă «umedă şi moale. Nu m'aşĭ duce din «sînul acestuĭ farmec o viaţă întreagă.... «de-aşĭ avea şi pe Jeana.

«Iată am dat de un pîlc de florĭ al-«bastre... cu ele miĭ drag să staŭ de »vorbă şi le iubesc în dorul eĭ».

Apoĭ se lungi cu faţa în sus privind în dreapta şi în stîngă cum se îndoiaŭ tulpinele florilor la adierea vîntuluĭ.

Un fior îl sguduia la atingerea uşoară, blîndă şi fermecată a florilor. Amorezaţiĭ aŭ o adoraţiune sfîntă pentru florĭ, ele seamănă mult cu femeile.

Rămase mult acolo, par'că încreme-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

nise sub farmecile vr'uneĭ Mame a Pădureĭ.

Dar el asculta... asculta ceva nedesluşit perdut în ţinutul codruluĭ. Tăcerea nemica, nemica goală şi ne'nţeleasă îĭ ţiuea în urechĭ, îl ameţea, întocmaĭ cum infinitul vag ne ameţeşte mintea.

Tăcerea aceasta înmărmurită, împietrită ca o statue de marmoră îl făcu pe Florea să tresară. «Bietul codru par'că «se stinge, moare ca un serman ana- «horet uitat de lume şi de D-zeŭ; pe «buza căruia a încremenit isbucnirea «unuĭ gînd îndurerat. Haĭ să merg să «străbat în inima luĭ; să cînt să plîng, «să rîd, să însufleţesc eŭ acest urieaş «perdut în lumea muţenieĭ Uit'te aŭ «început florile să mă farmece, am să «strîng maĭ multe să duc şi Jeaneĭ, «ş'apoĭ s'o întreb dacă-ĭ plac. Ah! ce «bine îmĭ pare că am prilej de vorbă «cu ea»

Cîntînd se scoboară ca împins de cine-va tot spre sat. In mînă aducea un frumos buchet de florĭ păduratice.

După ce ieşi la luminişul de la poala codruluĭ, se lăsă jos pe marginea rîuluĭ.

Din pînza minţiĭ se distramă firicele de amintirĭ dulcĭ şi dureroase. Îĭ răsăreau

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

în minte zîna zorilor pururea frumoasă şi drăguţă, ca feeriea uneĭ aurore înconjurată de auritul nimb a uneĭ prorocirĭ de mîndră zi! S'o fi putut aşterne pe pînză în sublimele culori ce le avea atuncĭ în minte, un tablou genial ar fi creat.

Icoana fermecată a strălucitei sale frumuseţĭ îĭ tremura în minte înfiorându-l. Dornic căta în juru-ĭ cu ochiĭ trişti şi umezĭ, să tremure creanga 'nfloritä a fericireĭ asupra sufletuluĭ säŭ.. şi n'o vedea şi atît de pustiŭ i se păru şi atât de nemîngăiat se simţi, că numaĭ de cît se sculă şi plecă. Era 'ntr'amurg şi oameniĭ satuluĭ cu dragoste glumeaŭ cu dînsul. Ioan Ardeleanu, un flăcăŭ voinic, nalt,—scăpase de armată,—îl opri în drum şi'l rugă să-ĭ maĭ dea cărţĭ; că pe cele de maĭ înainte le citise cu multă aprindere. Il luă cu dînsul acasă spunîndu-ĭ ideĭ îndrăsneţe şi sfătuindu'l ca în toată duminica seara, să adune toţĭ flăcăiĭ satuluĭ că are a le spune multe istoriĭ frumoase.

Nu-ĭ vorbă că Florea toată iarnă a fost de-avalma cu flăcăiĭ la toate şezătorile. Iĭ maĭ dădu cărţĭ şi să despărţiră. Rămas singur, se muncea cu gîndul şi

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

se sbuciuma mereŭ cum se facă pe Jeana să-ĭ prindă din ideĭ ca amîndoĭ să se devoteze pentru deşteptarea norodului. Se îmbrăcă cu mult gust şi plecă spre Jeana cuprins de dulcĭ emoţiuni.

*
* *

In seara aceea i s'a părut Jeana atît de bună şi blîndă, atît de nobilă şi fermecătoare şi atît de înţeleaptă că-l sgudui un fior puternic prin inimă, şi pieptul se ridica în sus ca şi cînd n'ar mai putea ţinea atîta mulţămire. O nelinişte dulce îl apucase şi par'că-ĭ venea să isbucnească într'un rîs, orĭ plîns nervos... nicĭ el nu ştia ce să fie.

Se stăpîni cît putu îngrămădindu-şĭ în sermana de inimă toată iubirea ce simţea pentru bobocelul de copilă.

O mîngăia cu privirĭ duioase, observînd în acelaşĭ timp că ce caraghios te face câte odată şi pîrdalnică aceasta de inimă. Aşa că singur îţĭ vine să rîzĭ în unele împrejurărĭ Şi's fericiţĭ aceia carĭ se maĭ observă. Florea iubea cu multă stăruinţă pe Jeana, cîcĭ singur se trudea s'o aibă în minte, sfântă icoană să i se 'nchine numaĭ eĭ.

Frumoasa şi încîntătoarea copilă în-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

ţelegea acea undă-amăgitoare ce o tot ademenea nu ştiŭ unde. Şi cînd razele ochilor lŏr înamorate se întîlneaŭ, se topiaŭ în cea maĭ armonică înţelegere

In salonul Jeaneĭ eraŭ maĭ multe feţe simandicoase ca: D-nul Sub-Prefect Talianu; Ionescu, un funcţionar la vamă, Istrati proprietar al comuneĭ megieşe cu Doamnele lor onorabile afară, bine înţeles, de a Sub-Prefectuluĭ.

Aceste mutre nu le prea iubea Florea. Să'şĭ falşifice purtarea şi să'şĭ ascunză în inimă amărăciunea ce o avea gîndindu-se la rolul nenorocit al acestor personage, nu putea Căuta să provoace în discuţiĭ împrejurărĭ aşa fel ca să le arate infamiea şi micimea caracteruluĭ lor tîrîtor şi neomenos; dar nu prea înţelegeaŭ aceştĭ Domnĭ, orĭ chiar de înţelegeaŭ se făceaŭ „Nea'ntr'o parte". Apoĭ cugeta că ce bine s'ar simţi ştiind că cel puţin Jeana l'ar înţelege. La urmă trase încheerea că maĭ bine ar face să lase amintirĭ frumoase pe urma sa.

De alt fel Jeana cu ochiĭ eĭ ceĭ dulcĭ îl îndemna să fie domol şi nobil şi el căuta ca nemic din purtarea luĭ să n'o supere. Căută să studieze bine acest mediu în care se afla, cântărind bine

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

apucăturile fie-căruĭ.

Se sculă drept, trase un scaun înainte şi începu să cînte din vioară amuţind orĭ-ce discuţie. Apoĭ întoarse melodiea uneĭ romanse şi începu din gură s'o cânte cu măestrie.

Şi cînd ajunse melodiea la versurile

„Iubita cînte-mĭ vĭers duios
„Cu glas încet şi mîngîios
„Să simt că-mĭ soarbe grijĭ şi foc
„Din sufletu-mĭ fără noroc"

Prin toţĭ trecu un fior, o sguduitură puternică de emoţiune. Il aplaudară lung, dar el nu punea preţ pe un asemenea manifest simpatic. Mulţumi zîmbind cu buuătate. Era greŭ pînă îl provoca cineva, în urmă apoĭ nu te maĭ săturaĭ ascultând. Toată atenţiunea celor de faţă era întreţinută de variaţiunile moduluĭ săŭ de distracţie.

Chiar el singur se silea să se veselească mult şi cu gust, observînd în acelaş timp—cu un spirit fin—ca nimenĭ să nu rămînă plictisit.

Jeana tot în faţa luĭ stetea şi cu ochiĭ îl măsura căzîndu-ĭ din ce în ce maĭ drag. Florea observă aceasta şi îşĭ făcea mulţime de iluziĭ inima i se înfiora, un fel de tristeţă sdrobitoare îl chinuia.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

Par'că'ĭ venea cîte-odată să fugă de acolo să se încuie în odaia lui şi în liniştea-ĭ plăcută să se gîndească mereŭ numaĭ la Jeana. Odată, eşi din salon cerîndu-şĭ scuze, trecu într'o odaĭe şi şi sub pretext cà i-a venit răŭ, se lăsă gînditor pe un scaun. Ah! femeile, frumoasele femeĭ aŭ o presimţire fericită în împrejurărĭ de iubire. Jeana înţelese că tot sbuciumul luĭ este pentru dînsa şi cu o privire aprinsă şi blîndă şi plină de nădejde se apropie,—acolo unde se retrase,—de dînsul.

Il apucă de colţul haineĭ de la piept şi tremurînd îl întrebă:

— Ce aĭ Domnule Florea?

— Ah!

Numaĭ atît putu să-ĭ răspunză, de cît o privi cu atît de iubitoare rază, că par'că s'ar fi stins.. beat.. de fericirea că putu să-ĭ adîncească iubirea în fundul ochilor eĭ negri şi dragĭ! Jeana fugi şi dînsul strigă servul să-ĭ aducă un pahar cu apă. Apoĭ reveni în salon!

Reînsufleţit, Florea căpătă din noŭ dispoziţie, începînd să înveselească şi să entuziasmeze cu maĭ multă putere, pe toţĭ prin spiritul săŭ!

Sub-Prefectul, găsi de cuviinţă să ri-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

dice un toast—în urma multora—şi în onoarea luĭ Florea, felicitîndu-l pentru talentul sĕŭ şi mărturisind că a remas foarte încîntat de nobleţa caracteruluĭ sĕŭ!

Cu toate că Florea dispreţuia asemenea obiceiurĭ, şi maĭ ales nu putea să sufere pe mulţĭ, carĭ te pun pe foc pînă are a-ţĭ spune nişte gogoşĭ! Dar nicĭ să tacă aşa... ca viţelul la poarta cea nouă, nu-ĭ venea; maĭ cu seamă aflîndu-se în casa drăguţeĭ de Jeana.

Ascultă cu multă răbdare toastul Sub-Prefectuluĭ şi în urmă se pregăti să-şĭ dea şi el drumul gîndurilor ce-l munceaŭ. Plin de curaj şi de mulţumirea că va spune adevărurĭ, ce'n tot-deauna s'ascund saŭ se evită din discuţie, din cauză că nu le pot pătrunde orĭ din rea voinţă, orĭ din prostie.

Pĭeptul îĭ creştea cîcĭ inima îĭ era încărcată cu cea maĭ largă iubire.

Spuse cu entuziasm care ar trebui să fie idealul oamenilor cu dor de bine pentru norodul cel pururĭ asuprit. Arătă că-ĭ maĭ multă lume care sufere şi se chinue, de cît ceĭ carĭ se prostesc de atîta bine.

Apoĭ se aprinse o discuţie furtunoasă

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

între Sub-Prefect şi Florea, care se aplană în urma inzistenţeĭ cucoanelor carĭ se plictisise de le pocneaŭ fălcile căscînd!

Florea repede deveni vesel, dar în fond era supărat că a început să discute cu cine n'ar trebui, maĭ ales acuma la petrecere.

Căută să maĭ cînte din vioară spre a liniști nervositatea unora, dar se făcuse două după miezul nopţeĭ. Sub-Prefectul îşĭ pregăti trăsura cea cu patru caĭ, aseminea şi proprietarul vecin.

Toţĭ, afară de Florea, îşĭ luaseră rămas bun de la aĭ casei şi plecară.

In vălmăşagul celor ce se pregătiaŭ de ducă, Florea şi cu Jeana se strînseră de mînă în semn de sinceră iubire şi se înfioraŭ cuprinşĭ în spasmul unuĭ dor.

Acolo nu putea să rămînă şi cînd îşĭ aminteaŭ că trebue să se desparţă, un tremur de nerăbdare le îngheţa trupurile Nicĭ n'a ştiut cum a plecat... dăduse cu Jeana de vre-o două orĭ bună seara. Tocmaĭ cînd ajunse în drum avu curajul să arunce privirea îndărăt.

La geam Jeana îl privea pînă ce-l pierdu în prăpastiea întunecată a nopţeĭ.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

Rămase dusă pe gînduri multă vreme. I se părea că 'n hăul nopţeĭ se ridică o pînză enormă, dreaptă pe care sta zugrăvit un chip cu plete lungi, negre, înfăşurat într'o mantă neagră. Era fermecată şi in inima eĭ prinse loc Florea. Furată de lumea gindurrilor se retrase în liniştę în camera-ĭ de dormit. Incepu a se desbraca în faţa uneĭ oglinzĭ marĭ. Se privi lung, intorcîndu-se in toate chipurile, zîmbind, pivind galeş, alintîndu-se par'că la pieptul cuĭ-va.

Işĭ desfăcu părul şi vroia să vază dacă seamănă cu Florea... „perfect" „ce bine ne-am potrivi" şopti încet... abia se auzise. Stînse lumînarea şi se vîrî sud plapoma-ĭ de matăsă. O dulce căldură o cuprinse... şi-o nelinişte mistuitoare. Işĭ apucă „fragiĭ sînuluĭ" într' amîndouă mînele, mîngiindu-se par'că singură de focul ce o consuma şi de înfiorarea dulce gîndindu-se la Florea. Drăguţa-ĭ de inimă se sbătea ca un fluture în para lumînăreĭ. Tîrziu o prinse somnul în braţe şi o săruta cu o linişte dulce, lină şi mîngîioasă.

Dormĭ blîndă, frumoasă copilă! aĭ inimă plină de farmecul iubireĭ.

Cutremură-te, înfioară-te, tresaĭ prin

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

somn și gustă cu nesațiu tot farmecul iubirei. Dormi ușor . dulce . ca o mielușea. Ești plăcută la toată lumea.

* *
*

Acasă bietul Florea își făcea plainuri, dar din ce în ce le dedea draculuĭ ĭpe toate.

Il cuprinse o tristeță... și cum era singur, ca o cruce de cimitir uitată, părăsită, se gîndea: »Frumoasà copilă! »Cît de bine așĭ înțelege vieața, dacă »m'ar iubi tot-deauna.. dar de unde »pot ști? Mama, pururea 'ndurerata și «chinuita mea mamă se svîrcolește în «cea maĭ neagră mizerie. Acum poate «m'așteaptă în prag cu mîna la veste«jitu-ì obraz, scaldat în lacrimĭ. Și biata, »văduvă, singură să chinue cu misera»bila asta de vieață!»

Incepu să plîngă Lacrimile îl podidiră gîndindu-se la iubita luĭ mamă atît de nenorocită și neajutorată!

»Și cînd va ști Jeana cît sîntem de «saracĭ oare mă v'a maĭ iubi?.. Eŭ cu «mama facem parte din neamul calicilor, «pe cînd ea este împrejmuită cu avuțiĭ., «răsfățată în bieșlug.» Căzu într'un fel de descurajare și îĭ părea rău și se mus-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

tra în gînd că a petrecut atîta timp, a jucat în hora mişeilor şi a netrebnicilor, şi nicĭ macar nu şi-a adus aminte de mama luĭ.

Târziu de tot, adormi. In vis par'că se vedea scoborînd un munte întunecat, acoperit cu brazĭ, şi cu braţele întinse fugea spre satul luĭ unde maică-sa 'l aştepta plîngînd în pragul uşeĭ, sub streaşina uneĭ case ca vaĭ de ea. De odată îşĭ aruncă ochiĭ în preajmă-ĭ şi par'că vedea ca în poveştĭ, o zînă sburînd după el, cu părul fîlfîind, îmbracată 'ntr'un giulgiu alb, strălucitor ca de argint.

Sbura, sbura, par'că să-l oprească din cale, şi de odată remase în loc, ca şi prins în cuie. Se muncea, se sbătea înclinând tot maĭ mult spre mama luĭ.

Tresări puternic din somn şi apoĭ iară-şĭ adormi.

A doua zi cînd se sculă şi îşĭ aduse aminte că de o bucată de vreme n'a citit nemic, îl prinse o groază. Un morman de jurnale steteaŭ ne-răsfoite, nişte volume nicĭ nu le desfăcuse. Se hotărî la lucru şi dorinţa luĭ era să împrumute şi Jeaneĭ din toate volumele lui

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

ca s'o poată pune în cunoştinţa gândurilor ce-l muncia şi pe dînsul ca şi pe atîţia oameni mari doritori de a spune lumei adevărurî îndrăsneţe.

Intrînsul se aprinse dorul de a face şi pe iubita lui să-i bată inima pentru îndeplinirea faptelor marî şi bine-făcătoare norodului asuprit.

Se gîndi că duminica viitoare va trebui să se adreseze oamenilor din sat şi într'una se muncea cu gîndurile, ce trebuiau semănate în mintea mulţimei, care de la o vreme devenise setoasă după aflarea adevărurilor.

* * *

Se mai făcuseră multe petrecerî de atuncî că... ce vreai! Era şi timpul veseliilor. Pădurea îmbrăcată numai în florî şi verdeaţă şi întunecată de verdele închis al fiunzelor de brazî cum să nu-ţi umple inima de veselie şi de sănătate! Mult, adînc fermecătorul cîntec de privigitorî; noaptea plină de recoare în miros de tinereţe; satul cu liniştea inspirătoare; atîtea tezaure de frumuseţi naturale cum să nu te 'ndemne la cîntat la chiuit şi la strigăte vesele de bucurie. Şi cînd aceste fa-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

milii eraŭ îndestulate; nelipsindu-le nimic ce eraŭ să facă? Să plîngă? Să se tînguească? Să-şi blesteme soarta? Să se uite la banî şi să se plictisească? Maî bine să petreacă, singura muncă din vieaţa lor atât de trîndavă. Jeana prinse a se desgusta de asemenea viaţă neliniştită şi ruinătoare. Casa luî Pioneanu—tatàl Jeaneî—devenise un fel de hotel. Nu se maî curmaŭ mosafirii Cu ocaziea petrecerilor mulţi făcură cunoştinţa luî Florea şi toţî eraŭ încîntaţî de farmecul talentelor sale. Toată împrejurimea boierănaşilor de ţară era alarmată. Curgeaŭ ca năvălitoriî nu de alt-ceva, dar s'asculte cum cîntă Florea cum declamă, ce fel de mutră are, şi apoî curiositalea îî inteţea şi maî mult.

Mulţî dintre dînşiî îl întrebaŭ de familie, de veniturî, de moşiî, de moşteniri şi cîte d'astea.

Şi bietul Florea numaî el ştiea. Avea şi el o biată funcţie acolo, în fabrică. Era secretar cu 100 de leî lunar. Dar avea frate, soră şi mamă carî mureaŭ de foame pe drumurî. El tăcea şi suferea în taină, gîndindu-se mereŭ la aî săî.

Incetul cu încetul Pioneanu se de-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

prinsese cu Florea, ca şi cînd i-ar fi fost fiŭ. Il iubea în dorul feciorilor carĭ eraŭ pe la şcolĭ. La masă stetea mai în tot deauna împreună.

Intr'una din zile Pioneanu lĭ propuse să stea în gasdă la dînsul.

Florea îşĭ dădu repede socoteală de vîrtejul în care intrase, dar fără a maĭ reflecta mult răspunse hotărît.

— Domnule Pioneanu primesc cu multă plăcere invitaţiea ce mi-o faceţĭ şi v'asigur că aveţĭ să rămîneţĭ mulţumiţĭ de conduita mea.

— Dar nu vezĭ că o fac aceasta fiind-că am constatat în D-ta o inimă nobilă şi un caracter ales? Alt-fel, fiĭ sigur, că fiind la mine, n'aĭ să staĭ multă vreme la fabrică, găsim noĭ ce-va maĭ bun şi maĭ potrivit cu D-ta.

Apoĭ începu să-i împuieze urechile cu promisiunĭ şi adulaţiunĭ şi dînsul ascultă de formă!

Era aproape orele 12, Florea tocmaĭ atuncĭ eşise de la cancelarie; Pioneanu îl pofti la masă. Cînd ajunseră, masa era aranjată. Florea luă loc lîngă Jeana servind'o cu multă amabilitate.

După masă vorbiră cu multă plăcere

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

despre venirea luĭ Florea în gasdă la dânşiĭ.

Aproape de două plecă înspre fabrică, promiţându-le că după şease îşi va aduce averea (?) care era îngrămădită într'un geamantan mare. Cu ce să fie plin, de cît cu cărţi.

Ajuns la cancelarie maĭ nicĭ nu ştia pe ce lume se află. De seară trebuea să fie în casa Jeaneĭ, va avea-o pururea lîngă dînsul, va avea fericirea să-ĭ spună multe.. multe, e heĭ! câte n'avea el pe limbă, ce nu le putea spune până acuma?! Seara cu farmecele'ĭ bogate şi încîntătoare o să-ĭ prinză sub pomiĭ înfloriţĭ din grădină. Altă-dată vor privi la razele ce vor curge în asfinţit, ale soareluĭ şi-ĭ va istorisi durerea lumeĭ de care moare şi'ĭ va sădi în pept aprinderea eroică de a goni răul şi durerea din lume. Cele patru ore de cancelarie aşa le-a petrecut clădind visurĭ peste visurĭ. Apoĭ iar îşĭ făcea socoteală că de ce să se ducă el acolo? Il va fi aşteptînd acolo fericirea?

«Să mă duc... să nu mă duc.. haĭ «să mă duc! V'a vorbi lumea? heĭ na! «iată prost; par'că lumea ce grijă are.

«Acuma cît sîntem încă departe, şi

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

«tot vorbește, dar atunci? Dar numai nebunii se iaŭ după vorbele lumei».

Ast-fel dondănind se duse acolo unde stase până atunci. Era foarte încurcat Nu-i venea să spună la ceĭ de acolo că îi părăsește. In urmă le a făgăduit că o să-i maĭ viziteze și la plată le-a maĭ întrecut cincĭ lei ca să le dreagă inima. Apoĭ părăsindu-i privi înapoĭ trist și cu milă la bieții oamenĭ și la sermana luĭ odae unde-și petrecuse zilele — bune— rele dintr'o jumătate de an.

Era într'o seară de Maĭ. Jeana de cu ziuă împodobise masa din mijlocul salonuluĭ cu două buchete mirositoare de florĭ de mălin și de salcîm.

Era un miros îmbătător, alinător, ce-ți calmă nervii c'o dulceață înviorătoare. După cc stătură la masă Pioneanu se dŭse la o partidă de șach rămânind acasă numaĭ M-me Pioneanu cu Florea și cu Jeana.

In multe serĭ, Florea, citea la masa din mijloc și Jeana asculta, dar în seara aceasta cum eraŭ numaĭ amîndoĭ, maĭ mult citeaŭ în ochiĭ lor. Inimile lor se armonizaŭ din zi în zi: simțurilc lor eraŭ acordate la fel și cînd se înînfioraŭ, aceiașĭ notă duioasă, fermecă-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

Florea dădu brațul Jeaneĭ și se preumblaŭ cu pașĭ domolĭ în lungul salonului, privindu-se cu drag în oglinda cea mare de cîte orĭ treceaŭ pe dinainte-ĭ. In mînă ținea o floare de salcîm și Jeana una de mălin, mirosindu-le aroma cu dragoste nemărginită.

Se opriră în fața oglinzeĭ și par'că o putere hipnotică îĭ întoarse față în față. Se priviră pătimaș și cu atîta iubire că se înfiorară ca două coarde de vioară la atingerea nebună de arcuș. O dorință neînfrânata îĭ sguduia să se frîngă în brațe. Se cuprinse cu atîta aprindere și nebunie ca și cînd ar fi vrut să se contopească la olaltă. Florea cînd simți la picptu-ĭ frăgezimea sînilor eĭ calzĭ se pcrdu ca într'o noapte plină de vrajă, omorâtor de dulce. Aiurit o sărută cu nesațiu cu patimă nebună, selbatică.

Jeana să lăsă moartă în brațele luĭ, și cu ochiĭ închișĭ ca un copil la sînul mameĭ se topia în cea maĭ mistuitoare pară...

De-odată tresăriră amîndoĭ ca arșĭ de un cărbune, se auḍea cine-va pe scărĭ. Se uitară pe geam în besna nopțeĭ și nu zăriră pe nimenĭ. Două genii

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

stăpînea întunerecul nepătruns: Liniştea şi farmecul. Târziŭ de tot veni Pioneanu acasă. Florea cum îĭ auzi paşiĭ se retrase liniştit în odaia luĭ, răsfoi biblioteca să găsească ceva de citit, dar nu găsi nemic să-ĭ placă, pe urmă... la dracu nicĭ n'avea gust de lectură acum. Se gîndea mereŭ la scena din salon, de ce n'a ţinut ast-fel un veac întreg.

Işĭ luă pălăriea şi eşi în grădină. Făcu cîte-va ocoliriĭ, dar i se urî grozav. Natura era dătătoare de farmece scornitoare de vise, dar el n'o preţuia. Singur în odaia luĭ, stătu până târziŭ, de naĭ să'l apuce ziua nedormit.

*
* *

Sînt oamenĭ care-şĭ creiază nişte împrejurărĭ blăstămate, din carĭ se desfăşor evenimente neaşteptate. Florea era omul, care se simţea puternic de a lupta contra multor apucăturĭ rele, contra prejudiciilor şi a atîtor multe rele carĭ roade omenirea împiedicând'o spre propăşire.

Devenea o fire revoltată, cînd vedea atîta lume robită de nişte împrejurărĭ anume ţinute, păstrate de nişte monştri cu chip de om. Orĭ pe unde ar fi tre-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdr

cut, găsia câte-ce-va ne la locul lor, pe dos şi înjositor. Acolo în fabrică unde era funcţionar nu suferea schinjuirea lucrătorilor şi cînd vedea la plată pe casier că rupe din preţul hotărît, scrişnea de mînie; aduna lucrătorii şi cu toţii cereaŭ să nu fie maltrataţi tocmaĭ de «Domnul Casier» !

Il cunoşteaŭ muncitorii de mult şi cînd le spunea să fie vrednicĭ, într'un cuvînt..., apoĭ aşa era.

La ţară maĭ ales ciumele astea de Popĭ înşeală lumea într'un mod ne maĭ auzit, ne ruşinat, murdar şi revoltător. Florea nu-ĭ cruţa de loc, le spunea în faţă cînd avea prilej:

«V'aţi rătăcit calea nenorociţilor ! «Purtarea voastră e maĭ rea de cît a «hoţilor. De banditĭ lumea se apără, «dar de voĭ nu poate, fiind-că a'ţĭ or- «bit'o cu minciunile voastre religioase.

«Par'că vă văz: Popă şi Dascăl. In- «traţĭ sbierînd în casele celor sărmanĭ «stropind în dreapta şi în stînga spu- «nîndu-le că'ĭ curăţiţi de dracĭ, dar în «realitate căutaţĭ ca niştе pungaşĭ ce «sînteţĭ să le curăţiţi punga şi de ul- «ultimul ban ce'l maĭ aŭ.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

»Dacă n'aŭ banĭ voĭ le luaţĭ alt-ceva «şi tot cu mâna goală nu ĭeşiţi.

«Aşa învăţa Hristos pe aĭ săĭ? Să »fure? Să înşele? S'ascunză adevărul? «Să fie tiranĭ şi nemiloşĭ cu sermaniĭ, «ca voĭ?

«Nu v'ajunge lacomilor şi puĭ de vi«peră, jăcuiala ce-o faceţĭ în fie-care «sărbătoare la biserică? Aţĭ ĭeşit la lu«mul mare? Intraţĭ fără teamă, ziua «n'ameaza mare, ca să'ĭ furaţĭ în nu«mele cruceĭ?

«Atuncĭ ce deosebire între voĭ şi ceĭ «ce înfundă puşcăria?! Eşiţĭ cu odăj«diile pe voĭ prin sat, ca panglicariĭ de «iarmaroace? Oare v'aţĭ perdut sărita «şi biserica cu toţĭ trîntoriĭ, trebue trasă «la răspundere»?

Maĭ mult îl prindea groaza gîndindu-se la lumea aceasta atît de nepăsătoare şi întunecată! Şi căută cu orĭce ocaziune să le deschiză ochiĭ spre a nu maĭ suferi şarlatanismul unor paiaţe ignorante şi brutale.

Pornit era spre fapte şi atît de îndrăsneţ cum rar s'aŭ văzut oamenĭ.

Nicĭ sfatul nicĭ amenințarea, nicĭ persecuţiunile nu'l puteaŭ opri din avîntul săŭ.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mar

De ce n'ar fi trecut cu indiferență pe linfiă instituțiunile tuturor minciunilor de azi? De ce tocmaĭ el se găsia să se revolte contra unor apucăturĭ sfințite de cea maĭ mare parte a lumeĭ?

Chiar el singur câte odată reflecta astfeliŭ: «Imĭ folosește la ceva revolta «aceasta? Saŭ va folosi cui-va dacă eŭ «mă voiŭ opune unor legĭ nebune? Se «schimbă oare restul lumeĭ numaĭ prin «protestarea mea?» Apoĭ îșĭ întindea aripele cugetăreĭ sus... sus de tot și privea pe 'ntinsul acesteĭ lumĭ.

Vedea, asuprirea, ticăloșia, înjosirea și tot felul de mișeliĭ întrupate într'un monstru ce chinuia lumea. Ea sărmana se sbuciuma, se frămînta, se sguduia ca să'șĭ scuture monstrul să-l omoare dar pururea a rămas învinsă. Un cîmp fără margenĭ i se părea lumea, acoperit cu valurĭ de sânge. Monstrul alerga cu dinții rînjițĭ. cu ghiarele încordate, lovind în toate părțile, sfîșiind, sdrobind pe îndrăsnețul care ridica sus capul.

Deasupra acesteĭ „bălțĭ de vise rebele" i se părea că vede plutind în haina diafană a fantomelor, geniile bune, capetele îndrăsnețe carĭ aŭ răsărit din

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

vreme în vreme, luptînd să scape lumea din ghiarele monstrului.

Cugetă în sine: «Spiritele aceste marĭ «şi acuma plutesc asupra omenireĭ, de «ce să nu fiŭ gata a sbura în sferele «lor înalte, dar pînă atuncĭ să maĭ fac «ce-va; să pregătesc şi pe semeniĭ meĭ «să sburăm odată, să se smulgă lumea «întreagă şi înfrăţită, cu inimele unite «să plutească într'o lume bună şi feri«cită».—Aşa gîndind simţea că par'că'l împingea un vînt puternic şi isbind cu piciorul în pămînt striga plin de entuziasm: «Imĭ vine să alerg in goană «nebună să strig lumei: deşteaptă-te! «priveşte sus şi întinde braţele către «cerul spiritelor bune, geniilor marĭ».

*
* *

Când trecea pe lîngă şcoală îĭ venea să strige cu glas detunător că se strică toată făptura omenească prin asemenea instituţie de afurisită, otrăvitoare cultură: «Uit'te fiiĭ oamenilor ci-că se duc să primească educaţie, să-şĭ cultive inima şi creerul! De la cine? De la nişte satrapĭ anume dresaţĭ! Prin «învăţătura» lor care'ĭ cu plan alcătuită le spune în fie-care zi: «Temeiul înţelepciuneĭ este

Muzeul Digital al Românilor Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

frica de Dumnezeŭ, decĭ teme-te de el, supune-te legilor şi ascultă fără a murmura de maĭ marii tăi» !

Apoĭ le ameţeşte mintea cu asemenea fumurĭ: Dumnezeŭ a lăsat bogaţĭ şi saracĭ, stăpînĭ şi slugĭ, Dumnezeŭ a lăsat unora dreptul să mănînce fericirĭ şi altora amărăciunĭ, că dacă s'ar face marĭ trebue să se plece umiliţĭ înaintea stăpînitorilor, şi să'ĭ asculte ca pe nişte părinţĭ cu **milă** aĭ lor ! Ast-fel de şcoală ce putea, să dea de cît nişte tîrîtorĭ, nişte slugĭ plecate, nişte vite numaĭ bune de înjugat. Toate acestea stărĭ de lucrurĭ omeneştĭ nu le putea suferi Florea ca orĭ-care suflet mare şi nobil. Doria din toată puterea să sboare odată din neactivitatea pe care-l ţinea ca într'un foc nestins. Vroia să facă lumea să simţă odată păpuşeriea aceasta mincinoasă şi ridicolă în care era perdută.

Intr'o sărbătoare aflîndu-se în mijlocul poporuluĭ ridică glasul plin de entuziasm spunîndu-le cu multă căldură vorbe de seamă, şi lumea asculta cu multă încredere. Le plăcea cum spunea adevărul Florea şi cum le ghicea şi tălmăcia durerile:

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

«V'aţi deprins să credeţi că Regii, «Popii şi toată lepra stăpînireï sunt «părinţii voştri ocrotitorï? Amar vă în- «şelaţi! Vă ameninţă şarlataniï cariï vă «fură în biserică, cu focul iaduluï?

«Nu vedeţi că toate sunt scornirï a- »nume pentru a vă putea ţinea încătu- «şaţi la supunere şi la muncă ca pe »niște turme de vite? Până cînd veţi «răbda atîta înjosire, atîta supunere «dobitocească din parte-vă şi atâta ne- „legiuire dintr'a lor? Era o vreme care „maï dăinueşte şi azi cînd Popiï şi chiar „şi învaţaţiï se temeaŭ să deştepte po- «porul, cicï n'ar maï avea pe cine jefui «pe cine stăpîni şi poate le-ar lua lo- «cul lor de popï şi învaţaţi; dar astă-zï «a venit vremea cea de apoï când vrem «să fim cu toţiï învaţaţi. Noï păcătoşi «şi noï duhovnicï, noï oamenï marï, noï «Regï, noï Dumnezeï bunï şi blânzï! «Dacă aţï căuta să vă daţï seamă u- «nul altuia cât de puţin, despre legile «ce vă îngrădesc, vi se v'a arăta ca «lumina soareluï, nedreptatea cu care «vă stăpîneşte... şi voï îï slugăriţi! «N'aveţi de cât, odată uniţi cu toţiï să «strigaţi, şi muntele acesta se va urni «din loc!».

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

Dintre toţi cari eraŭ acolo, Ioan Ardeleanu se domirea tot maĭ mult ce urmăreşte Florea. Şi atît de bine l'a înţeles, în cît în lipsa luĭ vorbia singur cu maĭ multă căldură şi convingere, către mulţime. Dacă este pricepere şi unire atuncĭ poţĭ să zicĭ că trăeştĭ cum vreaĭ, nu cum vor alţiĭ şi cum poţĭ tu singur ca vaĭ de lume!

Ce mulţămire simţea Florea cînd vedea că oamenĭĭ îşĭ puneaŭ silinţă să-l înţeleagă căutînd să şi săvîrşească sfaturile în fapte: ajutorîndu-se şi devenind din zi în zi maĭ la olaltă.

Cît curaj nu prindea, să ducă lupta maĭ departe. Orele de cancelarie i se păreaŭ ore de închisoare celulară.

Se mişca nervos pe scaun, făcea gesturĭ repezĭ par'că se apăra de ceva care-l plictisia nesuferitor.

Par'că şi timpul ţinea bataia pe loc. Aşa de nerăbdător devenea cîte-odată că scutura din cap ca unul care simte că i-a ajuns apa la gură. Dar trebuia să muncească pentru o biată bucată de pîne şi s'ajute şi pe dulcea luĭ mamă şi soră. Toate ca toate, dar Jeana trebuia să fie împărtăşită cu idealul săŭ.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

Un cap inteligent ca al Janeĭ uşor era de convins, de entuziasmat.

Intr'o seară cînd privighitorile întonaŭ melodiea nesfîrşită a pădurilor, Florea şi cu Jeana sub ploaia razelor palide de lună se apropieaŭ în gîndurĭ.

Dînsa privindu-l cu iubire şi atenţiune îĭ urmărea tot şirul frazelor luĭ pline de înţelepciune:

«Dragă Jeano, acum voiŭ căuta să-ţĭ «vorbesc deschis. Nu vreaŭ să maĭ «treacă timp tot nutrindu-ne cu iluziĭ «copilăreştĭ. Simţim şi înţelegem a- «mîndoĭ de minune cum inimele noastre »se atrag, ne iubim cu atîta foc şi eŭ »vreaŭ să ne silim a ne poseda şi în «gîndurĭ cu cea maĭ trainică legătură. »Să trecem pe drumul acesteĭ vieţĭ aşa.. «fiind-că o întîmplare fatală ne-a svîr- »lit, nu pot.. Nu vezĭ tu ce searbădă «ne-ar fi vieaţa?! Vreaŭ ca amîndoĭ să «muncim, trudindu-ne a lasa ce-va a- «mintirĭ maĭ trainice pe urma noastră. «Poate s'or găsi mulţĭ să ne ridiculizeze, ce zic eŭ „poate," dar chiar să fii si- «gură de aceasta. Ne vom semăna îm- «prejurărĭ dureroase, prietenĭ falşĭ ce «ne vor trăda. Lumea care ne va iubi

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdr

«va ști cine-va s'o facă să ne urască
«de moarte.

«Luptă vecinică, neliniște, nesiguranță,
«miserii de tot felul ne vor cuprinde,
«persecuțiunile nu vor mai înceta asu-
«pra capului nostru, care va fi pus la
«preț. Celor ce nu le plac deșteptarea
«noroadelor asuprite și înjosite, nu vom
«plăcea. Acestea să le aștepți dragă,
«iubindu-mă. Gîndește-te și tu: viața
«ta întreagă s'o sacrifici numai mărun-
«telor afaceri de bucătărie, să trăești
«numai ca să mănînci și încolo nemic?!
«Să nu însemni nici ca un fir de nisip
«trecînd prin această lume? Oare poate
«să fie mai oarbă viață de cît aceasta?
«Te îndemn cu cel mai iubitor sfat să
«te gîndești serios la cele ce-ți vorbesc
«și de crezi că te conduc pe un drum
«bun, mare, frumos, mă iubește mai
«stăruitor, mai fierbinte; iar de crezi
«că sfaturile mele vor sdruncina poziția
«morală și materială a ta și a părin-
«ților tăi, atunci iubito rămîi, rămîi în
«plin senin de primăvară. Iubește co-
«chetăriile ca și pînă acum, răsfață-te
«în ușurătatea lumei de azi, iubește-i
«morala și obiceiurile, închină-te Regi-
«lor și Popilor representanții A tot

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

»stăpînitorului Dumnezeŭ; dar pe mine «urăşte-mă, sileşte-te a mă da uitărei «cît de curînd, şi svîrle-mĭ cuvîntul de »nebun». Atuncĭ, dragă, ne maĭ avînd «cine mă mîngîia în vremurĭ de res- «triştе, voiŭ străbate lumea de la un «colţ la altul, voiŭ sgudui-o din toro- «peala în care zace, voiŭ sădi în inimĭ «vrednicie, şi din lumea aceasta «o baltă »de vise rebele» vom face un raiŭ pă- «mîntesc cu oamenĭi bunĭ şi fericiţĭ! «Ca să-ţĭ legĭ existenţa cu mine, fără «să-mĭ împrumuţĭ din vederĭ, fără să-mĭ «aprobĭ idealurile, fără să mă încurajezĭ «la sacrificiĭ pentru binele altora, nu «vom putea dura; de aceea vreaŭ să-ţĭ «fiŭ limpede în mintea ta uşor de a- «măgit acuma! Eŭ nu vreaŭ să am pe «conştiinţă că te-am înşelat. Aceasta nu «mă lasă inima mea s'o fac. Eŭ vreaŭ «să fiŭ sincer şi cred că nu-ĭ o deso- «noare; orĭ poate lumea crede aşa? Să-ĭ «fie de bine.

«Lumea maĭ are un principiu: «A «promite i-o nobleţă, a îndeplini o mo- «jicie» «aşa că fie-care caută să fugă «de epitetul «mojicie» şi promit fără «să îndeplinească numaĭ să le spună «lumea că's «nobilĭ». In felul ăsta aşĭ

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

«vrea ca lumea întreagă să'mĭ urle: «mojicie» şi eŭ să îndeplinesc lucrurĭ «de seamă, fără să promit. Cînd voiŭ «crede că eştĭ iar dispusă, îţĭ voiŭ des- «tăinui ce-va care te va pune într'o maĭ «mare lumină despre cine sînt eŭ». Aci Florea stătu şi privi lung în faţa Jeaneĭ care-l asculta uimită ! Pomiĭ încărcaţĭ cu florĭ şi frunze late lăsaŭ în preajmă-le umbră groasă, întunecată şi plină de mistere.

Luna par'că privea curioasă la aceştĭ amorezaţi. Trupurile lor calde se alipiră perduţĭ în sărutărĭ fierbinţĭ.

Aşa de puţin se interesa Florea de dînsul că nicĭ nu vroia să ştie de urmările purtăreĭ luĭ. Se pricepea destul de bine că o să i se nărue cerul pe dînsul odată; prevedea că drumul ce şi-a pus în gînd să străbată nu-ĭ va fi semănat cu roze.

In lumea aceasta sînt o mulţime de oamenĭ carĭ vor cu tot dinadinsul şi cu multă dragoste binele gloatelor şi anunţă gălăgios fericirea tuturor, dar numaĭ cu vorba. Oameniĭ cari aŭ îndrăsneala faptelor folositoare omenireĭ, sînt aşa de rarĭ că-ĭ poţĭ număra pe degete.

Florea vroia să determine mulţimea,

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

lumea'ntreagă asuprită, la lupta liberatoare. Ce sublim îşi închipuia dînsul eroiĭ cari să sboare ca fulgerul în toate colţurile pămîntuluĭ, şi cu vorbe şi priviri inteligente, să'ndemne lumea s'ajungă pe culmea unde ar trebui să stea *omul*, adevĕratul om înţelept, bun, a toate inventator, a toate ştiutor, a toate iertător. Aît de dornic era de a începe lupta că i se părea visul aevea. Parcă vedea pe toţi oamenii, pe toată lumea transformată în eroi, cari necontenit alergaŭ în largul lumeĭ interesîndu-se pentru liniştea şi fericirea semenilor lor.

I se părea satul mic, şi nemernic se numea, cînd nu făcea într'o zi nimic. Iĭ venea s'alerge odată de acolo cu iubita luĭ Jeana, pururea făcînd binele, luminînd, sfătuind necontenit tot înainte. Se gîndea la piedecile ce ĭ vor stăvili calea. O să'ĭ ia lumea drept moftangiĭ, vînătorĭ de glorie, dar ce fel de glorie o să înţeleagă lumea că vînează?

Să umble numaĭ cu zdrenţăroşiĭ, cu plebea «ignorantă şi brutală», aceasta numaĭ glorie nu o numeşte lumea celor îndestulaţĭ. O numeşte: «nebunie, ápă la cap, gărgăunĭ, dea'ndoasele etc.» Dacă

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/md

voiŭ tăcea, şi eŭ amestecîndu-mă în turma nevrednicilor, voiŭ suferi toate ponoasele lumeĭ fără să murmur, mă voiŭ pleca smerit înaintea prostiilor susţinute de Regĭ, de Popĭ şi de toată ciuma îmbuibaţilor, cu ce mă voiŭ alege?

Cu averĭ marĭ, cu putere şi onoare toată vieaţa, voiŭ fi dus în alaiŭ, mă voiŭ bugezi, mă voiŭ îngrăşa de prostie şi traiŭ bun şi mare cinste voiŭ avea... unde?

In rîndul mişeilor, tîrîtorilor, a celor fără inimă, nesimţitorĭ, în rîndul celor maĭ nemernicĭ. Dar norodul, poporul chinuiţilor, mă va avea un duşman uricios şi dispreţuit, ameninţîndu-mă vr'o dată că prea o huzuresc din munca lor. Pe cînd mîndru şi fără răutate, voiŭ protesta în contra neghiobiilor şi a nedreptăţilor, luptînd pentru înfrăţirea noroadelor învrăjbite din cauza orbireĭ lor, atuncĭ şi pămîntuluĭ o să-ĭ placă făptura omenească.

Să fie în fapt iubirea, dreptatea, fraternitatea, lumina şi belşugul; nu numaĭ nişte vorbe goale sunătoare şi pompoase.

Voiŭ ajunge eŭ pînă acolo să-mĭ pot vedea munca răsplătită prin schimbarea în bine a omenireĭ? Şi dacă nu voiŭ

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

ajunge? Voiŭ cădea luptînd vrednicește cîcĭ ăsta e scopul vieții.

Gîndindu-se într'una, trăind numaĭ cu idealurile luĭ, i se părea că sboară pe aripele vîntuluĭ, înconjurînd pămîntul și întrebînd lumea dacă-ĭ place să sufere atâta urgie și batjocură. Deodată par'că vedea lumea într'o horă mare, hora înfrățireĭ tuturor, și binele curgînd în rîurĭ de lapte! Se lăsa și el ademenit, legănat de această amăgire dulceagă și pĭeritoare!

La gîndul că și Jeana îl va încuraja și-ĭ va fi un tovarăș mînglitor și—atît de drag se cutremura dureros sguduindu-l emoțiunea unuĭ simțimînt nobil și măreț. Inima bătea cu putere, pĭeptul i se ridica de bunătate, de iubire și de împacare cu sine. Cîte odată îl apuca aiurirea unuĭ rîs nervos și lacrimĭ îĭ veneaŭ în ochĭ, simțurile lui toate se părea că și-aŭ mărit puterea de-l a emoționa.

Privirea luĭ îți inspira isbucnirea unuĭ avînt eroic-umanitar!

«Iluziĭ, iluziĭ! ușore maĭ sînteți la «clădit; dar trebue să mă mișc, să în«cep a lupta, să mă scobor în mijlocul «mizerieĭ ce roade omenirea, să mă

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

«svîrl în fundul durerilor şi atuncĭ să «văz dacă-mĭ maĭ rămîne din entuziasmul ce atît de abondent îmĭ nutreşte «inima! Că voiŭ ieşi învins, poate sdrobit? Nu-mĭ pasă şi nu mi-ĭ milă de «pĭelea mea cînd lupt pentru o lume «întreagă.

«Pe dărîmăturile vieţiĭ atîtor luptători se va ridica măreţ clădirea păceĭ «universale. Sus fruntea! Curaj!» Tot mereŭ se adresa Florea oamenilor şi pururea era în mijlocul lor, dovedindule în orĭ-ce împrejurare, cît de vitrige sînt aşezămintele şi legile făcute anume spre orbirea lor. Vedeaŭ bine că lume-ĭ destul de mare, pămîntul e bogat cu atîtea bunătăţĭ, cu atîtea comorĭ, cu care aĭ putea să înţelegĭ un traiŭ îmbelşugat şi dînşiĭ se chinuiaŭ în mocirla unuĭ traiŭ, în cît şi cinilor le-ar fi groază. Se adunau tot maĭ mulţĭ la un loc şi din vorbele lor eşia multă înţelepciune, mult adevăr.

Cine stă şi ascultă glasul nenorocitilor pĭerduţĭ în lipsurĭ, apoĭ nu-ĭ maĭ vine să spună că poporul e prostit, nu înţelege nimic din sensul acesteĭ lumĭ, Să ştie cine-va să le pună probleme că

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

le desleagă, cum nicĭ un cap filosofic n'ar putea.

Poporul caută să pătrunză bine taĭna unor împrejurărĭ nenorocite, şi cînd ajunge la convingerea că n'ar trebui să fie aşa, atuncĭ nimenĭ nu maĭ poate stăvili această mare pornită în valurĭ de răsvrătire. De cînd începuse Florea să-ĭ dumerească, se simţea oare-care vrednicie în fie-care om, un feliŭ de simţimînt de comună înţelegere, era un semn de apropiată furtună. La munca din fabrică, dacă era vre-unul asuprit şi îndrăsnea să murmure, glasul luĭ, revolta luĭ, nu era înăbuşită. Găsia acum răsunet în inimile a sute de inşĭ, cari 'şĭ strîngeaŭ rîndurile şi înaintea înfăţişăreĭ lor legitimă, asupritorul nu maĭ avea cuvînt. Nicĭ Dumezeŭ din cerurĭ nu i-ar fi împins în retragere dacă nu le făcea dreptate.

Ioan Ardeleanu, care se luminase mult din sfaturile luĭ Florea, încredinţa lumea că numaĭ spre apăsarea şi sărăciea lor era Popa în sat cu biserica luĭ.

De multe orĭ îl găsieaĭ grăind la ceĭ ce maĭ credeaŭ în această urgie:

«Oamenĭ bunĭ: De cîte orĭ nu ne „lăsăm copiĭ goĭ şi lipsiţĭ de hrană, pen-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

«tru a plăti liturgiĭ Popeĭ! Cumpărăm «lumînărĭ şi unt-de-lemn, spre lauda «Domnuluĭ şi le ia Popa cu dascalĭĭ luĭ «spre a se lumina dinşiĭ noaptea, cînd «petrec cu mîncărĭ şi băuturĭ scumpe. «Noĭ suferim de foame cu femeile şi «copilaşiĭ noştri, îngheţăm de ger iarna, «şi vara ne plouă în aşternutul pe care «ne hodinim oasele, că numaĭ oasele-s de „noĭ! Dacă Dumnnzeŭ a lăsat Popă ca „să ne ia şi bucata de pâine din gura „a lor noştri, dacă el a lăsat ca să „plătim Popilor şi morţiĭ, atuncĭ acest „Dumnezeŭ e un nelegiuit, un jăcuitor „maĭ periculos de cît toţĭ Popiĭ şi Regiĭ!

„Cînd n'avem banĭ în casa noastră „nicĭ macar de leac, trebue să ne ui- „tăm cu inima arsă de durere, cum ne „putrezeşte mortul, cicĭ n'avem voĭe să'l „îngropăm. Noĭ n'am văzut nicĭ odată „vr'un Popă s'ajute pe ceĭ nenorociţĭ. „Nicĭ odată nu l'am văzut să ne mîn- «gîe durerile, să vie în casele noastre «să ne uşureze chinul. De cîte orĭ ne «întîlnim cu el prin sat, orĭ la biseri- «că, în toto-d'auna trebue să ne fure, «orĭ să ne prindă ca pe nişte, vite pu- «nîndune la muncă în folosul luĭ!

«Dacă Dumnezeŭ a lăsat să ne chi-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

«nuim în muncĭ amarnice, să robim «numaĭ noĭ din greŭ ca să putem trece «în lumea cea-l-altă la raiŭ, de ce Popiĭ «şi toată stăpînirea care ne apasă nu «cred în asemenea bazaconiĭ?

«Nu vedem noĭ cà eĭ n'aŭ teamă de «nimenĭ? Nu-şĭ bat joc toţĭ de noĭ, nu «ne înşeală fără nicĭ o ruşine, nu ne «schinjuesc fără nicĭ o răspundere ina- «intea nimăruĭ?

«Cîţĭ flăcăĭ de-aĭ noştri n'am văzut «eŭ cît am fost în armată —omorîţĭ, «orĭ smintiţĭ în bataĭe, înebuniţĭ, şi ni- «menĭ nu condamnă pe făptuitorĭ! Oa- «menii cari-s puşĭ să dea dreptate nu'ĭ «vedeţĭ cum părtinesc? Cînd unul dintre «noĭ îndrăsneşte să răspunză înaintea «celor marĭ e bătut, arestat; şi cînd «unul, ne maĭ putînd răbda asuprirea «ridică pumnul ameninţător, atuncĭ în- «fundă ocnele toată viaţa! Căzărmile, «Ocnele, Bisericile şi ţarinele de ce-s «pline numaĭ de oamenĭ de-aĭ noştri? «Pe noĭ ne întunecă la minte în bise- «ricĭ, pe noĭ ne pune să le adunăm «bogăţiĭ să aibă eĭ, să le ajungă la un «traiŭ risipitor, pe noĭ ne strînge ca «pe un tamazlîc de boĭ, în căzărmĭ, ca «să le apărăm avuţiile, obrazul şi pie-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

«lea, şi cînd întindem mîna să luăm o „ţiră din cîte ne-aŭ furat, tot noĭ înfun-„dăm puşcăriile.

„Dacă toate acestea le vede Dum-„nezeŭ şi nu îndrăsneşte să pedepsească „răul, atuncĭ de ce'ĭ maĭ zicem A-tot-„puternic?

„Orĭ poate nu ştie că noĭ suferim, „atuncĭ de ce'ĭ zicem A-toate ştiutor?

„Orĭ poate nu 'ĭ se îmmoaĭe inima „văzîndu-ne într'atîta chin şi asuprire, „atuncĭ de ce i maĭ zicem şi Nemăr-„ginit de bun?

„Orĭ poate, şi nu vrea, orĭ vrea, şi „nu poate. In tot felul nu'ĭ alt-ceva de „cît o momîe de paie, cu care ne în-„tunecă şi ne prostesc Popiĭ, cum am „speriea noĭ vrăbiile punînd o arătare „în cînepă.

„Vedeţĭ oamenĭ bunĭ cum sîntem duşĭ „de nas, încredinţaţi-vă odată că trebue „să schimbăm iadul în raiŭ acolea pe „pămînt, că prea ne-am istovit de atîta „chin, prea ne sfîrşim de milă, cînd ne „uităm unul la altul şi ne vedem în ce „durerĭ şi lipsurĭ ne svîrcolim! Murim „ca nişte dobitoace nemernice! Crapă „inima 'n noĭ de foame şi de trudă şi „cu mînile încrucişate la piept, cu pri-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

„virea descurajată ne tînguim: „n'avem „nicĭ o putere".

„Şi cînd ne duce la bătălie, de lă„săm părinţiĭ în plîns şi în lipsă, ne„vestele şi copiiĭ pe drumurĭ, atuncĭ a„vem putere? Pentru gustul lor, la po„runca unor nebuni sîntem gata, şi ne „punem pĭeptul în gurile tunurilor şi „pentru noĭ nu sîntem destoinicĭ, pentru „noĭ ni-e teamă să ne punem pielea'n „joc! Halal de oamenĭ ce sîntem!".

Ioan Ardeleanu era cărturariul cel maĭ cu încredere acolo în sat. Florea i-a dat mult de cetit, i-a luminat capul atît de mult în cît era în stare să vorbească norodului cu multă aprindere. Lumea începea încet—încet să scarmene orĭ-ce era nepătruns pînă atuncĭ de dînşiĭ. O fierbere generală domnia, stăpînea tot satul, căutînd toţĭ să descoase bine haina asta miserabilă a încătuşerilor.

Florea într'o parte, Ardeleleanu în alta, tălmăceaŭ mereŭ fără oboseală. Lumea devenise acuma, maĭ îndrăsneaţă, dar par'că şi mai bună, maĭ vrednică. O îndrăsneală amestecată cu blîndeţe, cu bunătate, cu dorinţă de bine şi de lucrurĭ de seamă. Sărbătoarea numaĭ ce-ĭ vedeaĭ cît maĭ mulţĭ că se întîlneaŭ

Muzeul Digital al Românului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

ciotcă-gramadă. Bătrînii îşi descopereaŭ capetele, netezindu-şĭ pletele dînd şir vorbelor cu duh şi la locul lor! Popa simţise aşa pe dibuitele urmările agitaţieĭ luĭ Florea, dar nu se prea pricepea de unde isvoreşte şi unde merge să se verse deşteptarea norodului. Nu-l ducea capul, că era un feliŭ de: „lă-mă mamă că mînĭ e tîmbătă!“ cum sînt toate şoaitele.

* * *

Ce mîndru cîntă privighetorile la munţĭ noaptea! Ce aromă dătătoare de farmec şi sănătate împrăştie brazii în inima codrilor! In fundul văilor apele limpezĭ şi sburdalnice cîntă şi ele, cîntă prelung şi'năbuşit, par'că ar fi o tînguire nemîngăiată, neascultată de lume.

Apele o spun codrilor şi codriĭ o spun privighetorilor, cari-o toarnă'n vĭers măestru şi neisprăvit.

Florea în toate serile eşia cu Jeana în grădina, ce era durată la poalele codrilor, spunîndu-şĭ gîndurile.

„Adevărat că toate ale lumeĭ sînt „nestatornice. Oare robiea şi înjosirea „omuluĭ de om, fi vor numaĭ acestea „statornice? N'o cred aceasta. Ce în-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr
„semnează oare sbuciumul atîtor oameni
„vrednici de admirat? De la Prometheŭ,
„întruparea vredniciei și a năzuinței spre
„libertate și pînă în zilele noastre, răsar
„din vreme în vremuri îndrăsneți, cari
„schimbă rostul lumei tot spre bine și
„frumos.

„Intocmirile lumei, vecînic s'aŭ schim-
„bat și de sigur că și blestemele și
„vaetele veaculuĭ nostru vor pieri".

Dragostea luĭ pentru oameni era fără margeni. El nu s'ar fi dat îndărăt fiind în fața orĭ-cărei primejdiĭ cînd știea că îndeplinește o faptă mare, folositoare norodului. Jeana vedea într'însul un Dumnezeŭ nemărginit de bun, care o ține legănată în pînza minunată a iubirei. Vedea, cu inima plină de încredere, că are pe cine iubi, are cuĭ să-și dea viața de acuma înainte.

Cum știe el să iubească! cît de puternic o ține el în inimă și'n gînd!

La fie-care sărutare o vorbă dulce și mîngîetoare, la fie-care strîngere la pĭept simțirea aprinsă a uneĭ iubirĭ plină de noroc. Își imaginaŭ amîndoĭ că sboară în cuprinsul lumeĭ și apoĭ se scobor între oameni ca niște îngerĭ, prevestitorĭ de bine.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

- Dacă o fi să mă duc din satul tău ce veĭ face draga mea?

—O! nu se poate! şi chiar de o fi aşa, te voiŭ urma la tot pasul cu iubire.

—Şi dacă-mĭ va fi traiul amar şi în lipsă, tot mă veĭ iubi scumpa mea?

—Ah! nu maĭ vorbi aşa!

—Jeano, dar n'am dorinţa să mă văd pînă într'atîta; dar închipueşte-ţĭ că aşĭ ajunge timpurĭ, cînd n'aşi şti nicĭ unde să-mĭ plec capul; atuncĭ ce te veĭ face tu, care nu ştiĭ durerea şi sărăciea?

—Ne vom încuraja unul pe altul şi n'aĭ avea teamă de nicĭ o nenorocire.

—Aşa dragă, aceasta am aşteptat să-mĭ răspunzĭ, numaĭ... dacă eştĭ hotărîtă bine, să luptăm alăturĭ.

—Tocmaĭ! vroiam să-ţi împărtăşesc ce-va: tu nicĭ nu ştiĭ că adese-orĭ vine pe la noĭ Locotenentul Jipa şi vorbeşte într'una cu tata nu ştiŭ ce, dar mă cam pricep eŭ întru cît-va.

Aşĭ! ce-mĭ umblă el!

—Dacă aĭ pentru ast-fel de oamenĭ vre-o simpatie, dacă te gîndeştĭ că de la dînsul aĭ să 'nţelegĭ maĭ bine sensul acesteĭ vieţĭ, eŭ nu te opresc. Atuncĭ,

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

eŭ mă retrag ca un nedemn de iubirea ta... iar tu fiĭ fericită.

In inima copileĭ cuvintele acestea aŭ lovit ca un trăsnet. Ochiĭ lĭ înotaŭ în lacrimĭ şi cu vocea înecată de plîns şi de impresiunea dureroasă a celor spuse urmă:

—Oare nu eştĭ încredinţat în deajuns de statorniciea iubireĭ mele, de mă loveştĭ atît de crud şi fără milă? Eŭ m'am spovedit ţie ca să-ţĭ dovedesc încă odată cît de mult ţin la tine; cicĭ dacă nu-mĭ eraĭ drag, nu ţi-aşĭ fi permis atîta intimitate, şi nicĭ nu-ţĭ aminteam de cazul acesta! Pe urmă tu ştiĭ bine cîtă ură şi groază mi-aĭ inspirat în contra armateĭ şi a moştecilor, sînt convinsă că orĭ-ce om de bine e contra unor ast-fel de instituţiĭ unde se torturează, unde se învaţă a omorî, a ucide fără milă, unde se falşifică orĭ-ce caracter nobil. Cît de mult mă insulţĭ tu Florea, creḑîndu-mă atît de înapoiată!

— Dar nu te înverşuna Jeano, nicĭ nu mă condamna. Ţi-am declarat că orĭ-ce discuţie să fie aşa fel în cît din zi în zi să ne trădăm caracterul şi modul de a gîndi. Răspunsul tăŭ pornit din sinceritate, mă face să te iubesc şi maĭ

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/m

puternic fiind că am descoperit în cugetările tale, asemănarea noastră.

Totuşi vreaŭ să maĭ aflu ce-va.

Convenienţele societăţeĭ de astă-ḑi sînt aşa de absurde—le ştiĭ—, dar atît de puternice în cît mi-e teamă să nu-ţĭ pierḑĭ curagiul şi iubirea mea, în faţa voinţeĭ parinţilor şi a rudelor tale, carĭ te vor sfătui alt-fel.

— N'am să-mĭ sfîşiŭ eŭ inima, lăsîndu-te pe tine, pentru altul ce l'aşĭ urî toată vieaţa. Pe urmă tata ţine foarte mult la mine şi nu cred să-mĭ dea sfaturĭ cînd i-aşĭ spune că nu-mĭ folosesc.

— In sfîrşit să lăsăm asemenea discuţiĭ.

Florea tot maĭ pătimaş o strîngea la la braţ, iar Jeana cu privirea rătăcită în împărăţiea stelelor, gusta fiorul sărutăreĭ, la pieptul luĭ. Capetele lor alăturate atingeaŭ ramurile pline de florĭ şi frunze!

* * *

Intr'o seară iară-şĭ fiind singurĭ în taĭniţele grădineĭ, Florea o găsi dispusă de a-ĭ povesti origina luĭ:

„Iţĭ promisesem că-ţĭ voiŭ destăinui

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

„ce-va despre mine, ca să te ştiĭ maĭ „sigură cînd îţĭ veĭ da socoteala despre „cine sînt. Nu vreaŭ să'ţĭ ascund nemic „ca să nu mă blastămĭ maĭ tîrziŭ, şi „nicĭ să te căeştĭ că ţi-aĭ legat exis- „tenţa cu un înşelător.—Fac parte din- „tr'o familie, care în satul meŭ are „parte de cea maĭ îngrozitoare miserie.

„N'am tată. Sermanul! a murit de „mult, cînd eram copil mic, nicĭ nu „mi-l pot aduce aminte. Spun oameniĭ „că a murit din cauza bătăilor suferite „în armată, şi din cauza traiuluĭ cînesc „ce-l ducea. Biata mamă a rămas cu „treĭ copiĭ.

„Suparare, lipsă şi nicĭ o mîngîere „iată de ce avut'a parte mama. Pe mine „m'a luat o soră a mameĭ, de suflet şi „ajutat de dînsa am ajuns să învăţ „carte. Cît priveşte din partea mameĭ „ce puteam să rămîn de cît vacarul sa- „tuluĭ. N'am de moştenit de cît sără- „ciea care stă la mama în toate un- „ghiurile caseĭ. Sora mameĭ a sărăcit „şi ea, că i-a murit două fete măritate „şi acum în urmă şi bărbatu-so.

„După cum vezĭ sînt născut din pra- „ful şi din tina acesteĭ societăţĭ, din „hruba aceea „păcătoasă“ ce desgustă

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

„pe naturele fine, cari se cred nîrzo-
„burĭ scoborîte din cer şi cari-s atît de
„ipocrite! Eŭ fac parte dintr'un neam
„mare de alt-fel, din neamul acelor a-
„rătărĭ vagabunde ce le întîlneştĭ la toate
„răspîntiile şi răsleţiţĭ pe toată faţa a-
„cesteĭ nenorocite planete. Am fost sor-
„tit să trec de mic prin toate nevoile
„şi atît de mult am suferit că dac'aşĭ
„sta să-ţĭ povestesc, a crede n'aĭ să poţĭ.
„Maĭ pe urmă am înţeles nenorocitele
„de legĭ ce ne-aŭ asuprit pe noĭ calicĭĭ.
„Ah! şi groaznic, răsvrătit temperament
„mi-am oţelit în viaţă-mĭ. Crescut maĭ
„răŭ de cît un cîne ce nu-ĭ a nimăruĭ,
„eŭ pururea înlănţuit durerilor am fost.
„Dar mama cît n'a suferit, cîtă durere
„—crezĭ—nu i-a rupt inima cînd mă
„vedea pe mîna altora şi fără putere
„de-a mă strînge acasă.

„Cînd a murit tata, l'aŭ îngropat ca
„pe un calic şi Popa înjura că nu i-a
„eşit macar de-un pahar de băutură maĭ
„mult peste plata mortuluĭ.

„Iĭ place popiĭ să se'mbete şi-ĭ place
„să jupoae lumea. După moartea tateĭ
„pustiŭ era sufletul mameĭ ca locurile
„rămase pe urma uneĭ cetăţĭ ruinate, şi

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/index
„gîndurile tot mai triste, mai otrăvite „sermana!

„Ţi le spun ţie pe toate ca să mă „mîngîi şi să-ţi fie milă de mama care-a „suferit atît de mult. Acum cred că mă „cunoşti destul de bine."

—Te cunosc.... şi cu cît aud că aĭ fost nenorocit cu atîta te iubesc maĭ mult, cu atîta doresc chiar ca eŭ să fiŭ aceea, care să-ţĭ îndulcească vieaţa de aci 'nainte.

Să ştiĭ că de azĭ îţĭ daŭ şi eŭ însărcinărĭ: Iubirea noastră trebue adusă la cunoştinţa tateĭ şi mameĭ în sensul ca să ne logodim închizînd ast-fel cărările atîtor pierde vară. La aceasta trebue să te hotărăştĭ tu cît de neîntîrzieat.

—Dar tu n'aĭ vorbit nimic părinţilor tăĭ despre aceasta? Cum, nu ştiŭ ei de iubirea noastră?

—Mameĭ i-am spus şi ne iubeşte pe amîndoĭ d'o potrivă; dar tata... nu ştiŭ..!

—Trebue să mă maĭ gîndesc, trebue să maĭ fac studiĭ asupra sufletuluĭ tăŭ şi apoĭ să ne hotărîm amîndoĭ să cerem bine-cuvîntarea părinţilor tăĭ. Imĭ pare mie că nu eştĭ deplin luminată asupra idealuluĭ meŭ. Trebue să bănueştĭ că veĭ ajunge o nenorocită cu mine dar

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

mai presus de favorurile, de norocul vieții, trebue să ai ambițiuni mari, nobile, trebue să ai curajul de a te jertfi pentru un ideal isbăvitor, înălțător. Să fugi de ambițiunea de a face pe placul oamenilor din jurul tău. Să n'ai teamă de vorbele răutăcioase și de rîsul lor! Cînd cine-va are o ast-fel de teamă e o nenorocire. Te-i fi gîndit poate să intri în gustul lor? De-ocamdată te vei afla bine, dar încet-încet te vei distruge. Vei perde nopțile prin baluri, alterîndu'ți simțurile, otrăvindu-ți inima la pieptul ori-căruĭ gură-cască, murdărindu-ți auzul cu aluzii obscene. Vei gîndi cu porțiea, în marginile lor strîmte. Te vei amări de intrigile stupide ale cucoanelor. Te vei lua la întrecerile nebune și ruinătoare ale modei și în scurtă vreme te vei distruge moralicește; ș'apoi furiea nenorocită a desfrîuluĭ te va așeza pe catafalc. Aceasta te așteaptă, acestea sunt fatalele urmări ale mediuluĭ în care vei trăi, dacă nu vei avea prevedere. Realitatea e și mai îngrozitoare de cît proorociea mea.

Viața ți se va stînge ca și a unei buruene otrăvitoare. Gustînd'o cine-va înebunește, saŭ dacă n'o caută nimenĭ

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

piere, lăsînd mii de seminţe pentru anul viitor. Adevarat este că existenţa stă în fatală legătură cu durerea ; dar cînd ştii că suferi pentru a realiza binele unei lumi întregi, atunci nenorocirile cele mai mari ţi se par un fel de recompensă scumpă pentru munca ce ţi-ai pus'o în folosul obştiei. La dureri să te aştepţi şi cînd veĭ trăi într'o nepăsare ruinătoare şi condamnabilă, dar să te aştepţi şi cînd te veĭ sbuciuma pentru un gînd măreţ. Acuma alege : Luptînd toată vieaţa pentru adevĕr şi bine, tu veĭ apune ca o plantă bine-făcătoare, ce lasă mii de seminţe umplînd pămîntul şi dînd rod bogat.

Aşa dragă Jeano, îţi spun toate gîndurile mele, tot avîntul ce mă va nutri de acum înainte, ca să nu-ţi fiu străin şi să nu mă condamni mai tîrziu.

* * *

Era pe la începutul vacanţelor şi ceĭ doĭ fiĭ a luĭ Pioneanu sosise acasă. Amîndoĭ eraŭ studenţi. Alexandru la medicina veterinară şi Mihaĭ la Litere. Mihaĭ era o fire blîndă visătoare şi cu mult bun simţ, îndată se alipi de Florea cu cea mai sinceră iubire.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

Alexandru era un don Chişot zănatic şi cînd o apuca el într'o parte, apoĭ nu-l maĭ puteaĭ întoarce, nicĭ nu maĭ puteaĭ vorbi cu dînsul.

Cînd auzise că Florea vrea să logodească cu Jeana a început să urle în dreapta şi în stînga «Eŭ nu consimt la «o asemenea legătură.

«Tată ! dacă nu'ţĭ retragĭ cuvîntul să «ştiĭ că nicĭ nu staŭ acasă, fug !

«Am vorbit cu un student şi'l aştept «să vină la noĭ. E din familie mare, «are avere, tatăl săŭ se bucură de mare «influenţă printre oamenii politicĭ. In «sfîrşit ce umbli d-ta tată cu ast-fel de «funcţionăraşĭ, care azĭ este şi mîne «rămîne pe drumurĭ.

«Vreĭ să ne facem cu toţiĭ de rîs? «Vreaĭ să-ţĭ nenoroceştĭ copila? Atîta «aĭ şi ţi-e teamă să nu îmbătrînească «fată mare !»

Şi cîte d'astea înşirate fără nicĭ o legătură.

Pioneanu ştiea că-ĭ într'o ureche nicĭ n'a vrut să-l asculte. Jeana devenise tot maĭ tristă, cîcĭ vedea că intră într'o mare încurcătură din care nu se ştie cum va ieşi ! «Floreo dragă vorbeşte cu tata ca «să logodim odată şi în urmă vom şti noĭ

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

«ce facem. Nu auzi că Alexandru e în «contra ta? Vorbește de tine cu duș- «mănie, cu răutate.»

Ah! de-ar fi putut Florea atuncĭ să fugă din acel infern, s'ar fi dus mereŭ mereŭ, fără a se maĭ uita îndărăt, dar inima nu maĭ era a luĭ. Cu cît se i- veaŭ maĭ multe pĭedicĭ spre a poseda pe Jeana, cu atît se simțea maĭ atras către dînsa: «Dacă așĭ declara odată «că nu-ĭ maĭ supăr cu pretențiile mele «ce ar fi? Alexandru va triumfa, luĭ «Mihaĭ și părinților nu le vor părea nicĭ «răŭ nicĭ bine. Dar Jeana va putea să «mă uĭte? Da.. poate... ea ar putea să «mă uite, dar eŭ simt că nu voiŭ putea «s'o uit. Cum să uit eŭ atîtea amințirĭ «frumoase despre trecutul nostru! Cum «să rup eŭ orĭ-ce legătură cu acel «suflet ce'șĭ dă silința să mă înțeleagă, «să mă încurajeze în îndeplinirea idea- «luluĭ meŭ. Suflet entuziast, inimă dor- «nică de a aduce folos omenireĭ, ca a- «tîtea femeĭ ce aŭ făcut mare bine și «cinste lumeĭ întregĭ, aceasta vreaŭ să «văd în femee! Dar voiŭ dovedi că «sînt vrednic să biruĭ toate întărîturile «ce-mĭ vor fi puse spre despărțire.»

Intr'o seară după masă Florea invită

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

pe Pioneanu la preumblare şi pe drum se deschise următorul dialog:

— Domnule Pioneanu vreaŭ să mă destăinuesc.

— Poftim.

In capul luĭ Florea eră o adevărată buĭmăceală. Inima i se bătea cu loviturĭ ca de ciocan par'că să-ĭ spargă pieptul. Pioneanu era grozav de emoţionat, cîcĭ se aştepta la o propunere despre Jeana. Şi o aştepta aceasta de mult.

— Eŭ iubesc foarte mult pe D-şoara Jeana.

— Mă rog, maĭ spuneţĭ odată, n'am înţeles.

Vorbele luĭ Florea eraŭ maĭ mult nişte bolboroselĭ, dar îşĭ adună curaj şi îndrăzneală şi începu cu hotărîre şi tărie.

— Domnule Pioneanu, am vrut să vă spun că o desunire între mine şi Jeana ar fi imposibilă cîcĭ ne iubim cu multă pasiune şi sinceritate.

— De unde aĭ constatat că Jeana ţine la D-ta?

— M'am convins de cînd am venit în casă la D-voastră, şi-ĭmĭ place să cred—v'aţĭ convins şi D-voastră de oarece noĭ n'am căutat să ne ferim.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

— Bine, D-le Florea, eŭ nu mă feresc de D-ta, ba din contra sînt foarte vesel că v'aţi cîştigat inimile. Eŭ o fată am şi ţin la dînsa ca la ochiĭ meĭ din cap. E sufletul meŭ şi doresc s'o văz cît de fericită. Nenorocirea eĭ ar fi o lovitură ce m'ar înebuni orĭ omorî.

Dacă mă voiŭ întoarce acasă voiŭ consulta-o şi pe dînsa şi dacă-mĭ va declara că te iubeşte sînt gata orĭ şi cînd să facem logodna.

D-ta caută şi te înţelege şi cu Mihaĭ, maĭ ales Alexandru... ca să consimtă şi eĭ.

Apoĭ începu să-ĭ înşire toată averea ce-o trece fiiceĭ sale.

Florea tremura aşa de tare că maĭ nu putea să dea răspuns. Era cam recoare, dar bucuria ce o simţea în suflet că va triumfa, îl înfioră.

Se întoarseră obosiţĭ de drum şi de emoţiunea celor vorbite.

In sfîrşit s'a hotărît toţĭ Despre logodnă a fost înştiinţată toată familia luĭ Pieoneanu care era foarte numeroasă.

* * *

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

Curge isvorul, curge'n ropot, pipăind toate ascunzătorile din văgăunele munţilor.

Din vreme'n vreme s'aud plesnete, sfărămînd tăcerea adîncă a văilor, valurĭ umflate se sparg de stîncele încremenite, mute şi ameninţătoare. Maĭ este mult pînă la obîrşie, dar aci se deschide o poiană unde poţĭ uita amărăciunea şî non-sensul lumeĭ. De odată se deschide ca o gură de raiŭ şi în faţă, la dreapta şi la stînga, ca un **U** în relief, apar munţiĭ urieaşĭ din coasta cărora ĭes ca niște erupţiunĭ încremenite, stîncĭ sure şi gînditoare par'că la prapastiea ce le tot ademeneşte. Braziĭ—ca o noapte întunecoasă—răsar îndrăsneţĭ din inima codrilor. Sub poalele lor de crengĭ plecate brasde moĭ şi recoroase te'ndeamnă la hodină. Ş'apoĭ girla cum îţĭ cîntă, melancolic şi duios tu să laşĭ gîndul hoînar. . . .

. . . . . .

In fundul înspre unde curge isvorul s'aud rîsete, cîntece, vorbe vesele şi hazliĭ.

Iată 'n haine subţirele de vară toată familia lui Pioneanu, vine în cîrdurĭ să petreacă în acea poiană fermecătoare.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

Florea şi cu Jeana eraŭ plictisiţĭ de nimicurile ce eraŭ obligaţi să spună. Incepu şi Florea să înşire la anecdote luîndu-şĭ o mutră de giumbuşlucariŭ.

Petrecerea de şi a fost splendidă pentru dînşiĭ dar luĭ Florea îĭ producea o mîhnire şi o plictiseală nesuferită. Simţea că răŭ s'a prins în hora vieţiĭ cu astfel de oameni. I se părea o horă nebună, smintită, în care sar nemerniciĭ. Dar trebuia să scape odată. Intr'amurg se scoboraŭ către sat. Seara trebuia să se declare logodna.

Aproape de mĭezul nopţeĭ după ce se ridicase masa, Pioneanu se ridică şi şi făcu următoarea declaraţie! «Am a-«vut în casa şi la masa mea pe d-l «Florea o bună bucată de vreme şi am «remas foarte mulţumit de purtările şi «caracterul săŭ nobil.

«Astă-zĭ cerînd mîna fiiceĭ mele Jeana «declar în faţa tuturor cu inima plină «de iubire, că eŭ consimt la aceasta, «dorindu-le bună înţelegere toată viaţa. «Bine-cuvîntarea mea să-ĭ ţină fericiţi».

Induioşat pînă la lacrimĭ sărută pe Florea şi pe Jeana pe frunte pronunţînd: «de acum înainte sunteţĭ copiĭ meĭ».

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro

Felicitări, dans, toasturi și gălăgie pînă aproape de ziuă.

A doua ți Florea plecă în satul luĭ să-și vază maica și să-ĭ spună vestea bună. In urma lui iată că sosește și Alexandru care nu luase parte la logodnă. El plecase înainte la un oraș din depărtare unde era un unchiŭ al săŭ, orășan cu gusturi aristocratice și cu fumuri de boeriŭ habetliŭ.

El—Mancaș îl chema—fusese pus în curent de Alexandru despre toate demersurile. Află numaĭ de cît satul luĭ Florea se duse acolo întrebă de mama luĭ și-și luase toate informațiile despre starea lor.

Pe lîngă Alexandru și el, maĭ era și soția luĭ Mancaș o ísterică trecută prin toate rafinăriile, c.c. Sița încotroșnată în moda eĭ din vremuri apuse și două verișóre a Jeaneĭ. Cum aŭ ajuns, s'aŭ desfăcut în tabere. Mancaș cu Alexandru pe capul luĭ Pioneanu; M-me Mancaș și c.c. Sița în altă parte cu M-me Pioneanu. Domnișoarele trecură în grădină. Care din cotro începeaŭ:

—Ce-aĭ făcut Pioneanule?

—Treburi d'ale Tateĭ!

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

—Bine soro să facĭ logodnă fără să ne întrebĭ şi pe noĭ?

—Dacă n'aţĭ venit cînd v'am invitat! c.c Siţa de colo: «Apoĭ eĭ . de la ţară.. ce ştie ţaranu ce-ĭ şofranu!»

Dar Mancaş mînca foc şi căuta să-l convingă pe Pioneanu că şi-a nenorocit copila.

—Ştiĭ tu cine-ĭ familia lor? Uit'te eŭ m'am interesat maĭ mult de cît tine E feciorul uneĭ ţărance...

—Eĭ asta o ştieam eŭ că mi-a spus.

—Dar o mojică mă, şi săracă de n'aĭ ce-ĭ vinde de douj'de leĭ. Din neamul lor îs tot ce-ĭ maĭ răŭ în sat. Vreaĭ să te facĭ de rîs, vreaĭ să nu maĭ staĭ în relaţie cu mine?

De ce n'aĭ maĭ lasat'o la mine?

— Pe cine?

— Pe Jeana. Puteaĭ s'o daĭ după Nicolescu Institutor, ori după Jipa Locotenent. El mi-a zis de multe ori şi eram decis la aşa ca-va.

In sfîrşit găsiai un tînăr din familie în rînd cu a noastră! Vreaĭ să facĭ ca Popa Luncanu care şi-a dat fata pe mîna unuĭ mojic? Vezĭ acuma la ce-aŭ ajuns? A cheltuit să-ĭ vază la un loc

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

şi acuma iar cheltueşte să-ĭ vază despărţiţĭ.

— Ascultă! în zadar mă certĭ şi-mĭ daĭ poveţe. Jeana iubeşte mult pe Florea şi nu cred că i-aşĭ putea despărţi vre-o dată. Mi-a spus singură că poate să fie Florea orĭ-cum în ochiĭ lumeĭ, dinseĭ îĭ place şi simte că n'ar maĭ putea iubi pe altul!

— Ce iubire? Cînd n'o avea cu ce trăi ce va face cu iubirea?

— Aci tata e de vină. Dal tată! d-ta eştĭ care-ţĭ nenoroceştĭ singur copila!

— Tacĭ Alexandre! Nu vorbi şi tu prostiĭ.

— Na! se'nţelege. Ce zor aĭ avut de l'aĭ primit în gazdă? Poftim! întîlneştĭ un om pe drum şi fără să cunoştĭ ce caracter ascunde 'n el, îl aducĭ în casă. Puĭ urgiea şi ruina, la masă. Vezĭ? acum descurcă-te.

— Lasaţi-mă în pace. Ştiţĭ-una? Nu vă place Florea, atuncĭ nu vă plac nici eŭ, îţĭ maĭ vrea să-mĭ treceţĭ pragul, bine; de nu atuncĭ n'am ce vĕ face. Scurtă socoteală

— Bine zice Alexandru! Ţie nu-ţĭ place dar aşa este. Tocmaĭ, vreaŭ să-ţĭ spun ce se vorbeşte la noĭ la oraş des-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

pre Florea. Tu staĭ aĭ în sat cu dînsul şi habar n'aĭ de purtările luĭ. Crezĭ că Prefectul nu ştie, el mi-a spus! Ascultă. Ţine întrunirĭ pe sub ascuns la ţaranĭ şi-ĭ răsvrăteşte, aţiţîndu-ĭ în contra stăpînireĭ în contra Popilor şi în contra tuturor instituţiunilor ţereĭ.

Este un om periculos după cum spunea Prefectul şi mă mir de tine cum aĭ făcut greşala aceesta neertată, de a-l primi în casă macar. Dacă face el politică de pe acuma şi în contra statuluĭ, apoĭ nu te gîndeştĭ că-ţĭ v'a nenoroci familiea întreagă compromiţîndu-te în faţa oamenilor noştri politicĭ!?

Să nu fi fost el în casă la tine de mult avea să'l scoată cu jandarmiĭ din sat.

— Dacă staŭ lucrurile aşa cum le spuĭ tu, apoĭ lasă-mă pe mine că-ĭ despărţesc eu cu încetul, pe nesimţite.

— Apoĭ vezĭ? Acum te-aĭ luminat?

Aceasta trebuia s'o facĭ maĭ dinainte pînă a nu ajunge lucrurile unde staŭ astă-zĭ. Gîndeşte-te bine şi în urmă decide limpezirea acesteĭ încurcăturĭ.

— Haĭ să mergem dincolo... staŭ domnişoarele şi mătuşa singure zise A-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr
lexandru, îngînfat oarecum că s'a gîndit la acest lucru.

Jeana era într'o stare sufletească ca şi aceĭ carĭ văd că vor muri încet-încet de-o nemernică moarte. Iĭ făcea impresiea acea dureroasă şi chinuitoare ce o simţeşte unul care se afundă într'un nomol. Cu cît luptă să iasă cu atît vede că se tot afundă, pînă iĭ ajunge mîlul la gură. Simţea că ce-va se urzeşte, ceva infam şi îngrozitor.

Siguranţa n'o avea despre decisiunile luate şi cu atît o făcea maĭ nerăbdătoare, maĭ nervoasă.

Iĭ părea rău că Florea a plecat tocmaĭ acum. Eĭ iĭ părea bine să facă cunoştinţa luĭ Mancaş spre a şti cine-ĭ surpă templul fericirei şi-al iluziilor sale.

* * *

Mama luĭ Florea, remase tare încurcată auzind de «bucuriea» ce-o aduse dînsul.

—Heĭ! dragul mameĭ cine ştie ce fel de cucoană ţi-aĭ luat! Poate are să-ĭ fie ruşine cu mine; orĭ dacă te veĭ gospodări şi tu la casa ta, aĭ să mă uiţi! Nicĭ n'aĭ să'ţi maĭ aducĭ aminte că aĭ şi tu o mamă nevoeşă.!

—Dar nu mamă! Doamne cum vorbeştĭ! Trebue să ştiĭ că Jeana e bună,

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

miloasă .. are o inimă așa de blajină! Și-i tare îngăduitoare!

—Și pe cînd facĭ nunta?

—Apoĭ.., așa cred că peste vre-o lună de zile...

—Pe mine să nu mă maĭ porțĭ pe acolo, că are să le fie oare-cum, cînd m'or vedea... și pe urmă nicĭ mie nu are să'mĭ fie îndămînă într atîta boerime.

—Dar nu se poate mamă, trebue să mergĭ. Așa e frumos.. și aĭ să fiĭ lîngă mine. Cu mine de ce să te stingherești? Atîta fecior aĭ și să nu-ĭ jocĭ la nuntă?!

—Apoĭ vezĭ, dragul mamei și ne dă de veste cînd o fi aproape... că să ne maĭ gătim și noĭ.

—D'apoĭ vin eŭ mamă, ce crezĭ? Am să vă iaŭ cu trăsură de celea cu patru caĭ!

—Bine, mamă... bine.

Rămase iar singură cu nevoia drept tovarășă. Mama Maranda care'l crescuse de suflet, avea mare bucurie, că nu s'a trudit în zadar. Amîndouă îl iubiaŭ și la dînsul îșĭ puneaŭ toată nădejdea.

—Atîta fecior avem și noĭ lelică Marandă—mama luĭ Florea era maĭ tînără —și par'că-ĭ oaspete în casele noastre.

—E.. heĭ... și cînd crezĭ c'avem să-l

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

mai vedem de-acuma?... Păn'acu tot ne mai păşia pragul, dar de acuma... cine ştie!

Singure îşi închipuiaŭ pe Florea că a ajuns boer .. şi de... boeriu ca boeriu nu prea are inimă bună cu ceĭ scăpătaţi. Il vedeaŭ tare străin de dînsele. Ştieaŭ ele că are să vină pe la dînsele din an în an cu vederea. Durerea lor cine o ştie? Doar ceĭ patru pereţi. Cînd le-o fi inima amărîtă ce să-ĭ spue, că poate cucoana luĭ îl ţine de răŭ!

Poate crede că ele cer parale de la dînsul! Aşa se gîndeaŭ bietele femeĭ şi mînglere nu maĭ aflaŭ! Slabe şi lipsite de cele trebuincioase, păreaŭ nişte cucute uscate într'un timp posomorît de toamnă! Cîtă speranţă îşi puseră amîndouă într'însul.. şi acuma? Maĭ străine se vedeaŭ şi cu inimile cătrănite de durere.

* * *

Puţină a fost fericirea luĭ Florea de a-şi revedea pe aĭ săĭ. Cum sosi la Jeana o găsi în salon foarte tristă. Cînd îl zări, alergă în braţele luĭ şi începu să plîngă spunîndu-ĭ cu vocea înăbuşită odioasa hotărîre a luĭ Mancaş.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

Florea la vederea plînsului și a durerei ce sfîșiea inima Jeaneï, isbucni și dînsul într'un plîns desnădăjduit și amar.

Acolo, unde aŭ simțit cea maï adîncă iubire, în mirosul florilor de Maï, acum trebuiaŭ să plîngă desiluzionațï! Iï surprinse M-me Pioneanu în acel delir nebun și cu lacrămile în ochï căuta să-ï domolească prin tot felul de promisiunï, în aparență favorabile.

Vre-o două zile amîndoï rămăseseră lipsiți de orï-ce năzuință, sdrobiți par'că de furia loviturei acesteia.

Unul de la altul așteptaŭ să rupă gheața nepăsăreï.

Maï ales Florea căzuse într'o mreajă chinuitoare, și numaï după multă reflexiune se hotărî:

«Incotro va fi scăparea? Da!

„Există scăpare dar Jeana n'are des-
«tul curaj! S'o răpesc? Ah! dar a-
«ceasta simț că nu voiŭ reuși s'o în-
«deplinesc. Să staŭ nepăsător pînă se
«va descurca singură această mreajă?
«Nu voiŭ putea răbda. Ah! Sermane,
«nu'ï locul tăŭ aice. In saloane nu poțï
«găsi fericirea. Ș'apoï mă bocesc că
«sufăr! Simt durere fiind lovit în cel
«maï nobil sentiment, *iubirea!* Dar ce-ï

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/md/

«durerea mea pe lîngă a altora cari aŭ «iubit maĭ mult de cît mine? Alţiĭ aŭ «iubit o lume 'ntreagă şi s'aŭ sacrificat «pentru dînsa; suferind cele maĭ neîn- «chipuite dureriĭ şi torturiĭ! Curajul, în- «drăsneala susţinereĭ adevăruluĭ şi a iu- «bireĭ pentru oamenĭ, s'aŭ cristalizat în «inimile lor marĭ şi nobile!

„Eŭ? Pentru ce sufăr? De ce sînt „îndurerat? Sufer în preajma unuĭ sen- „timent îngust iubind o femee. Şi un „guşat oare-care tot atîta sufere, tot „atît se mistue!

„Că nu v'a fi Jeana a mea? Dar „dacă dînsa a simţit ce-va din gîndu- „rile mele, atuncĭ să fie *femee* şi să mă „urmeze! N'am vreme să mă pĭerd în „circul acestor jucăriĭ copilăreştĭ.

„In cîmpul lupteĭ m'aşteaptă tovarăşiĭ, „şi eĭ aŭ novice de maĭ mulţi... ca în „folosul omenireĭ să aprinză fitilul, şi „bomba să'mprăştie lumină, dreptate şi „bielşug.

„Şi eŭ? Nemernic şi laş ce sînt n'am „făcut nimic pînă acum! Popoarele zac „în robie, lanţurile şi cătuşele apăsăreĭ „le schingiuesc, le sîngerează! Şi tre- „buesc rupte, sfărămate! Şi cum am „răbdat pînă acum, de-am stat ca un

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

„trădător departe de împlinirea datoriei!“ Incetul cu încetul Florea se simţia tot mai liniştit, dar cîte-odată simţia cum i se frămîntă şi i se sfărîmă inima ca unda mărilor de stînca puternică şi nemişcătoare.

Tot spera că Jeana îi va spune cuvîntul mîntuirei pentru amîndoi.

* *

Mancaş cum ajunse în capitala aceluĭ ţinut, se sfătui cu Prefectul ca să-l urmărească pe Florea pas cu pas.

Dete ordine Suprefectuluĭ ca în caz de cea maĭ mică neorînduială ce o va provoca Florea cu muncitoriĭ în fabrică saŭ în sat, să-l alunge de acolo. Sub-Prefectul cunoştea de mult pe Florea şi acuma îi venise bine la îndămînă să arate Prefectuluĭ că-ĭ vrednic de misiunea ce i s'a încredinţat

El porni pe altă cale maĭ fină.

Se duse dea-dreptul la Administratorul fabriceĭ.

—Domnule Administrator nu se poate să concediaţĭ pe Florea din serviciul ce i l'aţĭ încredinţat? Sînt ordine de sus ca acest personaj să nu maĭ stea în

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

acest sat, mă'nțelegĭ? Cred că nu voiŭ fi refuzat.

— O, v'asigur că nu! Pentru D-v. fac totul. Chiar de azĭ îl pot concedia. O rudă a mea—a venit din străinătate —așteaptă să găsească la mine o ocupație și... tocmaĭ a sosit la timp dorința Dv.

Incepu să rînjească Sub-Prefectul...

— Așa dar... mi-aĭ promis.

— Cu multă plăcere sînt devotatul Dv. Se despărțiră.

Priviți acest Sub-Prefect! Ce suflet nobil, cu cîtă desinteresare îndeplinește fapte caritabile! La fie-care sărbătoare ține s'aducă daruri din mila sa, în cîte-o casă. Cîtă înjosire și perfidie joacă în chipul luĭ adorabil! Dumnezeul luĭ i-a sădit în inimă cele maĭ nobile și 'nălțătoare sentimente:

Tîrîrea, *neruşinarea* si *iubirea* de a face pe placul celor maĭ marĭ. De aceste genii, nu se plînge omenirea, eĭ se îmulțesc ca microbiĭ pe o capră rîioasă!

E așa de ușor de a găsi ponoase unuĭ om cînd nu-l maĭ poți suferi și poporul în înțelepciunea luĭ, a cristalizat

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

aceasta în proverbul «Unde-i dragoste pûţină, lesne-i a găsi pricină».

— Ei... păi d-ta Dom'le Florea aĭ început să facĭ instigaţiĭ, să provocĭ la revoltă pe muncitoriĭ din fabrică, şi p'ormă.. d'o bucată de vreme viĭ boereşte la serviciŭ. Ce însemnează aceasta?

Florea nu era dintre aceia care să cază în genunchĭ la mîniea unuĭ stăpîn oare-care. Indată se pricepu că nu trebue să maĭ stea acolo.

— Domnule administrator, aĭ fost pînă azĭ mulţumit de mine? Răspunde!

— Pînă acuma... da! am fost.

— Bine. Dacă aŭ venit împrejurările ca eŭ să nu vă maĭ pot fi folositor, vă rog să mă consideraţĭ îndepartat din serviciul ce vi l'am oferit pînă în present.

Nu maĭ pot suferi observaţiile d-tale fiind-că le facĭ ca un stăpîn; şi de stăpîn nu vreaŭ să am pe nimenĭ!

Fiĭ bun dar, şi-mĭ plăteşte munca mea ca să-mĭ pot vedea de drum

— Aşa?... Foarte bine—zise Administratorul înverşunat în potriva atitudineĭ luĭ atît de îndrăsneaţă şi demnă.

Rămase acuma fără slujbă şi pentru Florea nu însemna nenorocirea mare.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/m

Omul cinstit orĭ unde îşĭ poate oferi braţele. El se simţea din contra, liber şi în maĭ bun răgaz de-a lupta conform năzuinţelor luĭ.

* * *

Pioneanu într'una se muncia cu gîndurile şi adese-orĭ se căia amarnic de ce făcuse şi de ce încuviinţase să se facă. Căuta necontenit să convingă pe Jeana că Florea trebue îndepărtat în orĭ-ce minut.

— Jeano! tu eştĭ copila mea şi trebue să mă asculţĭ! De azĭ încolo rupe orĭ-ce legătură cu Florea. Nu maĭ este chip de tolerat asemenea pas greşit.

Eŭ nu maĭ pot suferi să se maĭ vorbească pe socoteala caseĭ mele. Sînt în stare să-ţĭ pun la dispoziţie banĭ cît ţiar plăcea. Veĭ face voiaj şi în scurtă vreme îl veĭ uita, dacă ţiĭ aşa de mult la dînsul. Acuma chiar să te îmbracĭ că trăsura-ĭ trasă la scară.

Jeana plecă ochiĭ în jos, fugi în salon şi ca o nebună sbucni într'un plîns desnădăjduit. Işĭ frîngea mînile, iĭ venea să strige cu voce urieaşă, dar nu putea «Pe cine s'ascult? După a cuĭ pas tre«bue să mă iaŭ. Ah! Florea! cum aşĭ

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

«merge cu tine, de-aĭ pleca acum din «satul ăsta fatal! Imĭ eştĭ aşa de «drag şi inima-mĭ se sfîşie de dorul tăŭ «unde eştĭ acuma? De-aĭ fi aci, m'aşĭ «prinde de gîtul tăŭ să mă ţiĭ în bra- «ţele tale, să nu mă laşĭ pradă durerilor «ce m'or sdrobi de acum 'nainte. Vaĭ! «tată de ce eştĭ oare atît de hain? Imĭ «eştĭ şi tu atît de scump, dar cum nu «ţi-aşĭ împlini dorinţa, de nu mi-aĭ fi «spus că te omoară saŭ te înebuneşte «neascultarea mea! Pe ce drum s'apuc «să scap din această îngrozitoare sufe- «rinţă»?...

In situaţiea Jeaneĭ trebuia o femee eroŭ şi nu ştiŭ dacă dînsa, are în ini- mă acea scîntee magică şi sfîntă ca s'o ridice pînă la eroism.

Se îmbrăcă pentru voiaj şi cu inima în doliu, frîntă de durere se lăsă în voia tatăluĭ săŭ. Plecară tocmaĭ în oraşul luĭ Mancaş.

Florea cînd veni din fabrică, nu maĭ găsi pe Jeana să-ĭ spună gîndul şi du- rerea. Cînd văzu numaĭ pe M-me Pio- neanu singură, de odată 'ncremeni ca ţinut loculuĭ. Apoĭ întrebă:

— Unde este Jeana?

— A plecat pentru vre-o cîte-va zile.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

dar se întoarce... staĭ, staĭ să-ţĭ spun ce este.. n'auzĭ Florea?

Nicĭ nu maĭ privi îndărăt s'asculte, se duse ca gloantele. unde? Nicĭ el nu ştiea. «Să mă duc pe urma eĭ.. Ce «să mă fac? Simt că s'a comis o ne-«ruşinată infamie. O fi luat cu sila pe «Jeana .. Ah! cît trebue să sufere şi «ea de această lovitură! Dar dacă ţinea «din toată inima la mine, nu se ducea. «Femee cînd vrea, învinge toate obsta-«colele. Poate că şi-a pus în gînd să «mă uite? Să scape de durerĭ? Să mă «uite!... vaĭ.. şi cum simţesc că eŭ n'am «s'o pot uita! Dar sper că durerea şi «chinurile părăsireĭ o vor întoarce cu «maĭ multă putere spre mine. Sufere «mult... dar pînă acum n'a suferit. Pe «cînd eŭ.. de cînd am văzut întîiaşĭ «dată lumina soareluĭ numaĭ în necazurĭ «am trăit. Dînsa? A suferit poate de «lipsa uneĭ rochiĭ de mătasă, de plicti-«seală poate .. şi atîta tot. Lasă... să «sufere. Suferinţa o face să cunoască «multe şi să ierte multe». Vorbind astfel se trezi urcat tocmaĭ pe muntele de unde altă dată, se uita plin de iluziĭ la casa Jeaneĭ.

Se lungi pe muşchiul moale al stînceĭ

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

şi gînduriie-l copleşau. „Sbuciumul a-
titor amorezaţi, de cînd e lumea, un
caraghiozlîc.

«Să mă dihoc tînguindu-mă, c'am
«perdut pe Jeana!... Dar cine-i ea? lu-
«bita mea—o să zic—; dar făcut'a pen-
«tru obştie vr'un sacrificiu? Arătat'a ea
»vr'o dată simpatie pentru norodul chi-
«nuiţilor? Simţit'a ea durere şi dor de
«ale veni într'ajutor?... Eŭ puţin m'am
«încredinţat cît am fost lîngă dînsa. Ea
«nicî nu ştie că este o lume întreagă
«asuprită, care-şi roade cătuşele din
«vremurî păgîne şi nicî astăzî nu-i li-
«beră. Chiar de ştie, a aflat'o poate din
«cărţile mele, dar n'a văzut'o cu ochiî în
«lacrimi; ea n'a suferit şi nu poate în-
«ţelege. Dar mă întreb. Nu este ea în
«stare să rupă lanţurile apăsăriî părin-
«ţilor? Lanţul acelor părinţî ignoranţî
«şi slăbiţî la judecată, carî visează nu-
«maî cavalerî cu castele şi lăzî de banî,
«lanţul acelor părinţî carî aŭ uitat ce-î
«iubirea? Iubeşte maî mult pe tatăl săŭ,
«de cît pe mine? Dar nu i-am vorbit
«eŭ, că astă-zî e timpul cînd trebue să
«te declarî duşman cu mama şi cu ta-
«tăl tăŭ—în privinţa credinţelor? Eî
«sînt îngropaţî în apucăturî învechite,

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

«în prejudicii periculoase propășirei nea-
«mului omenesc. Urmează pe tatăl ei?
«Atunci sfaturile mele n'au avut răsu-
«net. Stiința n'a putut stîrpi buruienele
«otrăvitoare ale prejudecăților. Dacă ea
«n'a dat dovadă de curaj, într'o ocasiune
«ca aceasta, unde *ea* este care sufere, a-
«tunci ea nu este femeea care-am visat.
«Atunci eŭ sînt amăgit, și m'am lăsat
«prea mult dus, de repeziciunea senti-
«mentului. Am crezut că v'a fi alătu-
«rea cu mine în împrejurări nenorocoase,
«dar nu e. Mă voiŭ duce de aci din sat
«și singur, voiŭ lupta pentru luminarea
«și libertatea noroadelor asuprite.»

Scoase albumul în care avea scrise niște versuri și se opri asupra uneia cu titlul «*Ți-i drag?*» și începu s'o glăsuiască în liniștea codrilor:

I

Ți-i drag, molatec să pășim
Pe luncă 'n spre isvor?
Lăsîndu ne furați duios
De vraja unuĭ dor?

II

Visînd de farmecul cel sfînt
Al codruluĭ de fagĭ.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

Că'n tot cuprinsu-acesteĭ lumĭ
Sîntem noĭ ceĭ maĭ dragĭ!

III

Umbroase ramurĭ din pădurĭ
Cu frunze verzĭ, cu florĭ
Şopti-ne-vor un imn sublim
In zîmbet şi'n fiorĭ.

IV

Topită'n para unuĭ dor
Atît de fericit
Veĭ sta perdută în dulcĭ visărĭ
Cu'ntinsul aurit...

V

Şi'n visul tău, un mîndu chip
Cu amor te va 'ncînta ..
Cu drag îl veĭ visa orĭ-cînd?
Tîrziŭ, nu-l veĭ uita?

VI

Cînd visul tău se va'ntrupa
Intr'un eroŭ măreţ,
Cu suflet bun şi iubitor,
Cu gîndul îndrăsneţ;

VII

Trezind la viaţă un norod

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

Ce geme'ncătuşat...
Atuncia, fiveĭ lingă el
Cu amorul tăŭ curat?

Işĭ aminti de cîte orĭ a citit'o Jeaneĭ şi par'că-ĭ contempla chipul eĭ d'atuncĭ, entuziast şi hotărit.

Par'că o nenorocire mare îl aştepta, un fel de moarte nemernică îl canonea gîndindu-se cît de singur se găseşte acuma! S'apucă să scrie cu creionul în dosul albumuluĭ, maĭ mult aşa.. de 'n zadar, însă la urmă văzu că ieşise o bucată pe care-o 'ntitulase: *Inima mea.*

Intins albastru de ocean
Străpuns în vecĭ de uragan
Aşa mĭ-e inima, de cînd
A ta icoană port în gînd

Din fund adînc se răzvrăteşte
Şi umflă valurĭ, mereŭ creşte.
Iubirea—groaznica furtună—
Asvîrle fulgere şi tună!

Se hotărî să le transcrie pe-o hîrtie curată şi să le lase într'o carte a Janeĭ. Cînd şi cînd... trebuia să dea peste acele poeziĭ.

Muzeul Digital al Romanului Românesc

Se scoborî la Ioan Ardeleanu acasă. Iĭ povesti că trebue să părăsească satul şi.. să meargă el să-ĭ ducă bagajul plnă la gara din apropriere. Ardeleanu înhămă în pripă caiĭ şi porni cu Florea spre M-me Pioneanu.

— Daţi-mĭ voie să-mĭ încarc bagajul cîcĭ trebue să plec. S'a întîmplat o mare nenorocire la mine acasă şi nu trebue să'ntîrziŭ mult.

— Florea dragă, aşa mă doare inima de voĭ în cît aşĭ dori de o mie de orĭ să fiŭ moartă. Cît am fost eŭ pentru voĭ.. d'apoĭ de... vezĭ? Maĭ bine era, să nu-mi fi fost dat să văz aşa nenorocire pe capul copileĭ mele. Numaĭ.... de.. Poate aşa vrea D-zeŭ, poate nu vi-ĭ partea.

— In sfîrşit... trebue să plec. Sărut mîna M-me Pioneanu.

In zadar încercă să'l maĭ oprească. El a promis că o să maĭ vie p'acolo. Cînd a păşit pragul l'a 'năbuşit plînsul ducîndu-se aşa.. maĭ mult năuc. Plîngea de dorul Jeaneĭ.

Pe masa din salon lăsase aproape toate cărţile maĭ de seamă din biblioteca luĭ. Ioan Ardeleanu se făcuse negru de durerea ce o simţea văzînd pe cel

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistaromanului.ro/site

mai bun dintre oameni, suferind. Se urcară amîndoi în trăsură şi porniră în goană pînă ce aŭ eşit afară din sat. Opriră caiĭ în pas domol şi începură a vorbi unul cu altul: «Frate Ioane, eŭ «chiar dacă o fi să mă duc la marginea «pămîntuluĭ, tot am să maĭ daŭ cîte o «raită pe la voĭ. Orĭ îţĭ voiŭ scrie, de «unde voiŭ fi ca să ştim unul de altul «cum lucrăm, şi ce greutăţĭ întîmpinăm. «La şezătoare de acuma, rămîĭ în locul «meŭ. Spune-le din gură, citeşte-le cu «glas tare şi cu inimă din cărţile ce «ţi-am lasat. La flăcăiĭ ceĭ maĭ tinerĭ «spune-le din păţaniile tale din ar- «mată şi inspiră-le desgust şi revoltă «contra acesteĭ instituţiĭ ucigaşe şi «mîrşave. Arată-le deslușit că armata «este şcoala cea maĭ miserabilă a gu- «vernelor, a Stăpînireĭ. Să fiţĭ gata «ca un singur om... conştienţĭ şi bine «hotărîţĭ; cicĭ la semnalul ce se va da «în toată lumea, veĭ auzi în tot cuprin- «sul ei, tronurile dărîmîndu-se; iar spîn- «zurătoriĭ libertăţilor, Regiĭ şi Popiĭ, «numiţĭ cu drept cuvînt şi cioclii cuge- «tărilor umanitare, se vor svircoli la «picioarele omenireĭ Gurile lor rînjînde «şi deschise pentru a cere ĭertare se

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

«vor străpunge cu sulița otrăvitoare a «disprețuluĭ uneĭ lumĭ ce-a scapat din «lanțurile ruginite ale robieĭ și nevred-«nicieĭ.

«Ține minte, o revoluție se va în-«tîmpla. Nu se știe cît de apropiată saŭ «îndepărtată va fi, ear noĭ trebue să «fim pregătițĭ: cicĭ va fi o revoluție «mare uriașă în întreaga lume. Semna-«lul se va da, cînd din toate părțile a-«supriților își vor da mîna, mîna unireĭ «în gînd și în fapt. Încă odată îți maĭ «atrag atențiunea asupra buneĭ înțelegerĭ «cu toate neamurile; cicĭ să știĭ—nu e «neam pe pămînt care să n'aibă asu-«pritorĭ.

«Toți suferim de aceiași boală chi-«nuitoare și în căutarea leaculuĭ, trebue «să fim la olaltă. Să fiți buni la inimă și îngăduitorĭ cu ceĭ chinuiți.

«Întrebați-vĕ unul pe altul, interesa-«ți-vă de durerea celor lanțĭ careĭ și «a voastră. Uniți și îndrăsneți în fața «dușmanuluĭ. Nu dați ascultare bîlble-«lilor Popiĭ și nu vă lasați robiți de a-«demenirile lor otrăvitoare. In sfîrșit, «liniște și prevedere. Cercetați fără o-«boseală, citiți mereŭ și vă veți lumina

Muzeul Digital al Românului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

«şi veţĭ fi liberĭ... *liberĭ*.. Ah! sublimă-ĭ «*libertatea*».

Ajunseră aproape de staţie. Cînd a fost aproape despărţirea, cu lacrimile în ochĭ îşĭ descoperiră capetele şi se sărutară reciproc pe frunte şi...

— S'auzim de bine.

— Să ne maĭ vedem.

Trenul a rupt ceva din inima luĭ Florea şi tot trenul a înfipt ghiara ascuţită a durereĭ în pĭeptul luĭ Ioan Ardeleanu. A ramas acuma singur cu inima dihocată de chin. Năucit, întoarse căruţa şi... aşa în voia cailor se'ntorcea spre sat. Mereŭ se gîndea la ceea-ce avea de făcut după sfaturile luĭ Florea. Se 'ndurera sfîşietor gîndindu-se la acela, care i-a sfătuit atîta vreme tot la fapte marĭ şi frumoase şi de acum cine ştie cînd l'o maĭ vedea! Dar i-a spus Florea: ca să nu se dea pradă tînguituluĭ şi par'că de odată se'nsenină. S'aprinse focul doruluĭ de a munci spornic pentru sfînta libertate.

Florea se duse... nu tocmaĭ departe.

Ajuns în capitala unuĭ district, presentă actele de studiĭ Revizoruluĭ şcolar cerînd să fie numit într'o comună de ţară Învăţător.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

Revizorul — un om bun — îi făcu o recomandaţie la Ministru şi în scurtă vreme îi veni şi autorizaţiea.

Acuma! Inima luĭ creştea, îşĭ imagina o mulţime de planurĭ frumoase pentru deşteptarea norodului.

Acuma! va avea la îndămînă maĭ multe mijloace de a'şĭ realiza maĭ în larg idealul său măreţ.

* * *

Era toamna tîrzie şi ploaia tot maĭ rece cădea şi picurile tot maĭ dese, ca cernute printr'o sită fină. Drumurile noroioase şi greŭ de străbătut eraŭ. Pe la sate-ĭ greŭ de mers la drum toamna cînd e ploioasă. Dar sĕrmaniĭ oamenĭ cum se chinuesc cu boiĭ de-avalma, muncind mereŭ şi nicĭ odată nu maĭ aŭ; rugînduse cerului, şi nicĭ odată nu-ĭ ajută!

Florea cu o adresă din partea Revizoruluĭ se duse de-a dreptul la Primăriea unuĭ sat de munte, unde era recomandat. Primarul îl conduse pînă la localul şcoaleĭ: O pohîrlă aproape să se pornească la pămînt. Părea obosită ca un gîrbov moşneag pĭerdut în nevoie.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/muzeu

Înăuntru, cîte-va bănci stricate, o masă, un scaun ambiţios ce nu suferea să stai de a binele pe dînsul, şi un archivar cu rafturi pentru formulele oficiale.

Iată locul de lumină al sătenilor! Acolo trebuia fie-care om să caute a cunoaşte noima vieţii, să înveţe a fi liber şi a iubi frumosul şi adevărul! Acolo în pornitura aceia. Pe cînd Biserica..... loc blestemat şi ciumat, unde se tîmpeşte omenirea, unde se deprinde a fi roabă, biserica, unde se ascunde adevărul şi se încătuşează libertatea, era o clădire mare uriaşă... uriaşă ca şi înjosirea, ca şi negarea complectă a demnităţei omeneşti! Şcoala un geniu virtuos. nebagat în seamă, proscris, nevoiaş.

Biserica, un monstru îngrozitor, un calău crud, sîngeros ce-şi înalţă trufiea pe tălhării şi pe zugrumarea avîntului omenos liberator!

Şi cînd se gîndea bietul Florea că sînt bărbaţi de stat cu ifose carî dictează c'o nerușinare obraznică: «*Biserica* «mînă în mînă cu şcoala vor lumina «popoarele».

«Ah! cum nu înţeleg odată noroadele

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

«ridicolele minciuni ce le țin îngenun-
«chiate și cu capetele umilite ! Cum nu
«înțeleg ?! De mult a spus un uriaș al
«omenirei, un geniŭ măreț, un luptător
«aprins pentru libertatea gloatelor ! :
«Eĭ spun cu toțiĭ într'un glas : *Dum-
nezeŭ este libertatea omuluĭ, Dumnezeŭ
este demnitatea, dreptatea, egalitatea, fră-
ția, prosperitatea oamenilor fără a
se gîndi la logica fatală în virtutea că-
reia dacă Dumnezeŭ este, acestea toate
sînt condamnate a nu fi.*

*Cîcĭ dacă Dumnezeŭ este, el este nea-
parat stăpînul vecinic, suprem, absolut și
dacă acest stăpîn este, atunci omul e sclav,
și dacă e sclav, atunci nu mai e nicĭ
dreptate, nicĭ egalitate, nicĭ prosperitate
putincioasă*».

«Aceasta trebue s'o înțeleagă poporul
«și atuncĭ va fi liber și jur înaintea
«conștiinței mele că în direcția aceasta
«voiŭ lumina pe fiĭ oamenilor».

Lîngă școală era un gospodar c'o spuză de copiĭ, îl chiema Ioan Ionel.

Florea rămînînd singur, veni la dînsul vecinul, spunîndu-ĭ că el a fost odagiŭ de cînd s'a făcut școala în sat și dorește ca și de acuma tot el să rămîe. Sfătos, cu inima bună și curată, Ionel

Muzeul Digital al Romanului Românesc
www.revistaroman.com.ro

îl conduse prin tot satul explicîndu-i toate legendele, toate basmele şi toate nevoile satuluï.

Spre seară Florea se gîndea că ce-ï de făcut pentru liniştea stomaculuï şi hodina trupuluï?

— Haï la mine Domnişorule! găsim noï ce să mîncăm. Pun nevasta şi face un scrob, maï nişte prune uscate, maï nişte ouă,... haï, zău!

— Haï dar... mîncăm cu toţiï la un loc. Sufletul meŭ, cînd staŭ cu oamenïï buniï la masă. Aci în sat la vre-o cîrciumă se găsesc masline?

— Cum nu Domnişorule?

— Eï... atuncï cumpăr eŭ masline şi puţin vin... ce zicï?

— Las c'o înjghebăm noï cum v'a fi maï bine.

* * *

Mare a fost mulţămirea la toţï. Ionel se gîndea că aşa Învăţător bun n'a avut satul nicï odată. Florea se gîndea la atîta lume chinuită şi în inima luï se aprinse un dor de luptă pentru scăparea eï.

Ceru de la Ionel nişte païe şi într'un colţ al şcoaleï îşï făcu un culcuş. Puse geamantanul sub cap şi cu paltonul se 'nvăli. Aşa i-a plăcut luï să doarmă.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

Singur... îi era par'că mai bine... şi aşa s'a chinuit o lună de zile pînă cînd a primit salariul. N'a vrut să doarmă la nimeni să nu supere pe alţii.

La început abia îi venea la şcoală vre-o 8-10 copilaşi... sfiicioşi.. saraci, în sdrenţe ca vai de dînşii.. sermanii! Dar el singur în fie-care seară se ducea prin casele oamenilor să-i vază de aproape în ce nevoi trăesc, şi din vorbă în vorbă îi îndemna să-şi dea copii la învăţătură. Prindea prietenie cu copilaşii, din casa părinţilor, şi aşa de mult îl iubiaŭ toţi! Florea se gîndea că numai la şcoală par'că se poate lumina lumea? Nu puteaŭ încăpea atîţia copii în bojdeuca cea de şcoală; dar el în nopţile de toamnă şi de iarnă făcea din fie-care şezătoare o şcoală unde-şi spunea gîndul în multă voie bună.

Cînd stetea fără să facă ce-va, îi venea tare greŭ. Atuncî îi apărea în minte Jeana.... trandafirul acela îmbobocit...

Unde şi-o fi găsit liniştea?

Deprins în fie-care zi cu desmierdările şi alintările eî şi acum... singur.. de n'are cine-i spune un cuvînt de încurajare.

De multe orî plîngea, se văicăra dar

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdr

cînd se trezia din adîncul gîndurilor nenorocite, prindea curaj și ambițiune de a nu se lăsa învins de această boală sufletească.

Își puse în gînd să țină o conferență în tîrgușorul din apropiere pentru ajutorarea copiilor săracĭ din școală.

Se duse la un biet tipograf nevoiaș și scoase niște anunciurĭ.

Primarul tîrgușoruluĭ îĭ oferi sala primărieĭ gratuit. Lumea i-a dat concurs, și cînd a fost să împărțească ajutoare la ceĭ nevoiași nu întrebă pe Primăr saŭ pe Perceptor... că-ĭ știea el maĭ bine.

Lumea îl iubia tot maĭ stăruitor și căuta să-l întîlnească cît de adese orĭ spre a se lumina din sfaturile luĭ. Se ducea din cînd în cînd la biserică și acolo, cînd era lume maĭ multă începea să le vorbească după sfîrșitul liturgieĭ.

Le spunea lucrurĭ adevarate despre lume; iar nu poliloghiĭ, aiurirĭ despre raiŭ și iad și Dumnezeŭ cu balaurĭ și cu ducă-se pe pustiŭ.

Spunea verde Popiĭ cum ar trebui să se poarte după învățăturile Reformatorilor omenireĭ și luĭ nu-ĭ plăcea și îĭ venea să răcnească din altar la dînsul, să-ĭ astupe graiul.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

Dar din gura lumeĭ s'auzia:
„*Aşaaa... Adevarat este.*"

* * *

Incepuse a cădea zapada tot maĭ temeinic.

Vîntul urla puternic peste capetele arborilor de strajă, pe creştetul munţilor. Văsduhul era întunecat de norĭ fugarnicĭ, aducătorĭ de troiene.

In toată lumea gerul era împarat, despotic şi năzuros.

In ziua aceea factorul aduse luĭ Florea o scrisoare. Privi plicul, recunoscu scrierea Jeaneĭ.

„Dragă Florea! Am sosit cu mama „în tîrgul* şi găsduim la moşul nostru* „te rog să vii. Am să-ţĭ vorbesc ceva important."

„*Jeana*"

Dădu drumul băeţilor maĭ din vreme şi porni aşá... pe jos ca un nebun.

Era pînă în tîrg 10 kilometri.

Viscolul devenea din ce în ce maĭ puternic. Valurĭ de troĭene sfărîmate. purtate devînt, închideaŭ calea. Toată lumea se mira şi căuta să-l întoarcă din cale, dar era zadarnică încercarea.

Muzeul Digital al Romanului Ardelenesc
revistatransilvania.ro/mdrr

Ca glontele mergea, luptîndu-se din răsputerĭ cu furiea viforniţeĭ.

De-oparte şi de alta a drumuluĭ se ridicaŭ amenințătorĭ, munţĭ stîncoşĭ şi prăpăstioşĭ acoperiţĭ unde şi unde cu cîţĭ-va brazĭ. Păreaŭ nişte urşĭ giganticĭ ridicaţĭ în două labe.

Un pîrăiaş gemea sub sloiurile de ghiaţă, un plîns dornic şi nevoiaş, tăind calea în nenumarate lacurĭ

Ca un tovarăş bun şi mîngîitor, vorbea prin graiul undelor, luĭ Florea, îndemnîndu-l înainte.

Tîrziu de tot ajunse strivit de oboseală.

Acolo unde era Jeana toţĭ se speriarà ca de-o aratare. Părul, sprincenile, genile eraŭ acoperite cu zapadă.

Pe palton se prinsese o blană de ghiaţă de nu se putea desprinde de cît topindu-se. Infrigurat cum era şi sub emoţiunea revedereĭ, îl apuca un tremur de nicĭ nu putea să grăiască.

— Te rog... mi-aĭ adus scrisoarea înapoĭ?

— Poftim dragă. Sunt aşa de mulţumit că te văd! Acum fă-mă să sper că mă veĭ urma.

— Ah! dragul meŭ! spune şi tu ce să facem? Tata mă desmoşteneşte cînd

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

v'a auzi. Nicĭ nu ştie c'am venit aci ca să te revăz pe tine.

E aşa de înverşunat în contra ta în cît nicĭ nu suferă s'audă de tine.

— Dar pentru ce m'aĭ chemat, pentru ce m'aĭ trezit din somnul uităreĭ?.

Pentru ce aĭ înviat morţiĭ şi apoĭ iar îĭ ucizĭ fără milă? Ah! spune, hotărăşte-te!

— Nu ştiŭ... nu pot... nu mă pot hotărî.

— Atuncĭ ascultă hotărîrea mea: De şi ne-am iubit şi ne maĭ iubim încă cu atîta nebunie, dar între mine şi tine nu poate dura vre-o trăinicie la o laltă. Uită-mă! Uită-mă îţĭ zic şi îţĭ doresc fericirea!. ..

Ise 'năbuşi vocea... muşchiĭ gîtuluĭ se frămîntaŭ se înodaŭ şi-l durea adînc... se vede că acolo se strînge durerea cînd plîngĭ în ascuns. Porni, uitîndu-se înapoĭ ca un smintit.... desnădăjduit... sdrobit.

Viscolul nu încetase, ba îşĭ luase un aer îndrăsneţ şi batjocoritor. Florea nicĭ nu băgă în seamă această vrăjmăşie a vremeĭ. Par'că o explozie se făcu în capul luĭ. Par'că privea la dînsul de al-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr
te dăţi, cum îşi luase sbor spre bolta senină a fericireĭ.

Alăturea cu dînsul vedea... înfăşorată în manta credinţeĭ şi-a sinceritäţeĭ pe Jeana cel maĭ sfînt înger de femee.

Saŭ iĭ trecea prin minte un eroŭ— el de alte dăţi—cu înfăţişarea măreaţă privind in sus nemărginirea; iar înaintea luĭ, în văsduh, văpăia ca 'ntr'o formă fantastică, iubirea toată în chipul Jeaneĭ.

Cu ochiĭ duşi în hăul amintirilor din trecut, nicĭ nu ştiea unde merge...

Cîte o dată se trezia cu braţele întinse, par'că gata să prinză şi să nu maĭ dea drumul acelor clipe atît de dulcĭ şi mîngîetoare. Trăia cu gîndul în trecut

Apoĭ de o dată se întunecă. Expresiea feteĭ se schimba ca şi a unuia ce se îngrozeşte la vederea uneĭ catastrofe.

Lumina acea de admiraţie, la amintirea trecutuluĭ, pieri.

Oare ce s'a întîmplat acolo în casa gîndurilor, de liniştea şi-a stins lampa?

El a revenit la realitate.

Ise pare că un semn, o fluturare de naframă, şi el, fericitul de alte dăţi, din 'nlţimea ceruluĭ albastru unde-şĭ clădise

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

palatul fericirei, cade în ţăndări cu toat'a lui clădire, răspîndind huruituri groasnice, în toată împărăţiea întunecată a durerei.

Jeana de-acum nu mai este a lui, fiindcă Jeana nu are întrînsa voinţă şi îndrăsneala eroinelor.

Cît timp a horhăit el în noaptea aceea că abia despre ziuă ajunse în satul de unde plecase.

Lumea, care se sculase dis de dimineaţă ca să facă pîrtie de la uşă pînă la poartă, se minuna de Florea, care trecea aşa... ca un sărit din minţi. vorbind singur.

* * *

A suferit mult sermanul Florea; dar adevărat este că şi Jeana avea inima arsă de durere. Cu timpul se schimbară simţimintele lor. Amîndoi doreaŭ să se mai vază . să se privească trist, milos şi fără nici o speranţă. La amîndoi le păreaŭ răŭ ca după un mort iubit de la care îţi ieî nădejdea de-al mai revedea.

Amintirile iubirei lor de altă dată le făcea aceiaşi impresie, ca şi cînd ţi s'ar părea stînd într'o cameră întunecoasă,

Muzeul Digital al Romanului Ardelenesc
revistatransilvania.ro/mdr

că mînile mortuluĭ iubit îţĭ resfiră părul, dîndu-ţĭ aceĭ fiorĭ recĭ şi ciudaţĭ.

In tot-deauna Florea credea tînguirea, bocetul amar al durerilor ce ne lovesc, ca o boală ce te distruge fără milă. Te desbracă de energie, te lasă cu mînile încrucişate făcîndu-te incapabil de orĭ-ce acţiune cît de mică. Devĭĭ totul un nerv bolnăvicios, care cere aţîţare spre a se linişti şi în urmă maĭ răŭ se nelinişteşte, maĭ grozav se chinue.

Te încrunţĭ, devĭĭ răutăcios faţă cu lumea, care nu-ţĭ bagă în seamă suferinţa, devĭĭ tot maĭ închis, maĭ preocupat de durerile tale şi te stîngĭ amărît şi înăduşit de convins, că nimenĭ n'a suferit maĭ mult de cît tine.

In timpul acesta însă, Florea căzuse în acea boală primejdioasă şi chiar alunecase în rîpa înfiorătoare a desnădăjduiţilor.

In timpul acesta de iubire nenorocită de fericire distrusă, începu să cînte amărît în versurĭ ca:

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

Tristeța

In amurgul seriĭ
Mrejele dureriĭ
Inima mi-o leagă
Și vieța 'ntreagă.

Nenorocu'n toamnă,
Maĭ trist se înseamnă;
Viața mea pustie,
Nimenea n'o știe.

Fără de repaos
Rătăcesc ca'n haos
Tot isbit de rele
Și pătruns de jele.

Nimenĭ nu mă vede
Nimenĭ nu mă crede
Inima mea pĭere
Fără mîngîere.

Dacă 'ncep a plînge
Graiul mi se stînge
Și amaru 'nvie
Cu-a luĭ veșnicie.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/

Cerne jele, cerne
Peste mine aşterne
Dureroasă undă,
Suflet să-mĭ pătrundă.

şi în versurile :

In chin amar mă plîng
Şi inima mi-o frîng,
Mîhnirile pustiĭ
Fiorii dragostiĭ.

In vecĭ cu graiul stîns
De amorul tău cuprins
In umbră mă strecor
In para unuĭ dor.

Mă stîng... nedumerit
Ca tristul ciripit,
Ce paserile-l strig
Inmărmurite'n frig!

Sdrobit era de durere, clcĭ se gîndea mereŭ şi la sermana luĭ mamă arvonită de mult suferinţelor.

El toarnă şi această durere în versurĭ punînd'o faţă în faţă cu aceia ce a simţit'o la despărţirea Jeaneĭ :

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

O biată fată m'a iubit
— O fată încîntătoare—
De mult însă m'a părăsit
C'o tristă înduioşare.

Nemîngîiat şi plin de chin
Eŭ rătăcesc — copil nebun —
La dracu 'n praznic, fără rost
In lung şi dureros surgun.

Şi mameĭ — suflet 'netihnit —
In tot-d'auna i-am fost drag
Şi cum din sînu-ĭ am sburat
Mereŭ m'aşteaptă sara în prag.

In primă vară, cînd sosesc
Streine paseri, călătoare...
Se uită'n hăŭ şi 'ntreabă trist:
«Văzut'aţĭ fătul meŭ voĭ oare!»

Aceste tînguirĭ nu i-aŭ dat paharul morţeĭ. Florea în curînd se desmorţeşte şi cînd priveşte în preajmă'i se pare că vede acea întunecoasă şi îngrozitoare prapastie ce încercase a-l doborî.

Par'că zăcuse de-o boală amarnică şi acum simte că şi-a dobîndit maĭ multă putere, maĭ straşnică voinţă de-aşĭ îndeplini idealurile.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

In toate ocaziunile muncește cu puterĭ îndoite și pe apărătoriĭ minciunilor și tălhăriilor nu-ĭ cruță fără nicĭ un pic de milă, îĭ arde cu fier înroșit.

De-acum în faptele, ca și în versurile luĭ vom admira îndrăsneala fără seamăn a luptătoruluĭ înamorat de cea maĭ nobilă aspirație; *Luptă, munca neobosită, pentru deșteptarea și desrobirea noroadelor asuprite de Regĭ și de Popĭ cu Dumnezeiĭ lor cruzĭ și tîlharĭ.*

In versurĭ vom asculta bucățĭ, unde Florea caută să convingă pe toțĭ sdrențeroșii cît îs de hoțĭ Regiĭ și Popiĭ:

C'un prĭeten bun eram pe stradă
— Un prieten bun, nu de paradă—
La colț un cerșetor s'arată,
— Un om ce plînge viața toată—

Privesc la el cu multă milă,
E un om ce duce traiu'n silă
De ce să nu-l întreb ce are
S'aud din gura luĭ, ce-l doare?

Am scos un ban din trista-mĭ pungă
— Un ban durerea-ĭ maĭ alungă —
Și'ntreb: Vieața-ĭ grea amară,
Ia spune-mĭ unde dormĭ desară?

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

— Of! traiul nostru-i ca de cîne
Şi nu ştim ce-om mînca pe mîne;
Cerşim şi nimenĭ nu ne vede
Durereá nimenĭ nu ni-o crede.

Sub podurĭ ne dosim sub seară.
Sub podurĭ...de....nu-ĭ ca pe-afară,
Saŭ pe maĭdan, pe băligare
Cĭcĭ cine grija noastră are?!

Prietenul scîrbit, îmĭ spune:
«Purtările-ţi ţi-o spun nu-s bune
«Ce crezĭ, nu rîde lumea oare
«Să staĭ la vorbă... Salutare »!

Rămas'am eŭ cu cerşetorul
Şi ăsta doar îmĭ era dorul.
— Şi crezĭ că Dumnezeŭ v'ascultă?
— Aşaa .. pe ceĭ cu-avere multă.

Is hoţĭ şi Dumnezeĭ şi Popiĭ
Te fură pînă'n fundul gropiĭ,
Şi noĭ muncim la toţĭ stăpîniĭ
Să ştim şi noĭ ce-ĭ gustul pîniĭ

Şi 'n loc de pîne, haĭtĭ! ne-alungă
Să aibă eĭ, să le ajungă!
Şi Regĭ şi Popĭ şi Dumnezeĭ
Cu t(ţi-s hoţĭ... nişte mişeĭ.

Muzeul Digital al Românilor
revistatransilvania.ro/mdrr

Cînd se vor găsi mai mulţi Florea, şi cînd toţi robiţii vor înţelege că numai minciuna şi tălhăriea îi încătuşează, atuncî..... atuncî! Aŭ spus mulţi şi fie-care îşi închipue cum v'a fi, dar să vedem ce-i acuma în lume.

Decî la luptă

că n'am vreme.

Gh. Marinescu.

BIBLIOTECA CENTRALĂ
Bucureşti